

תשורה

משמחת נישואין

של המחיר 1234567

יוסף ירחמיאל ושטערנא שרה

שיחיו

הבלין

יום חמישי, י"ד אלול, ה'תשנ"ט

פתח דבר

אנו מודים לה' על כל הטוב אשר גמלנו, ובחסדו הגדול זיכנו
בנישואינו בשעה טובה ומוצלחת, ביום החמישי, ארבעה עשר
ימים לחודש אלול, הי' תהא שנת נפלאות טובות.

התודה והברכה מובעת בזה לידידנו ומכירנו, אשר הואילו לבוא
מקרוב ומרחוק ולשמות איתנו יחדיו ביום שמחת לבנו, ולברכנו,
ולברך את הורינו יחיו, בברכת מזל טוב וחיים מאושרים בכל,
בגשמיות וברוחניות.

בשמחה ובטוב לבב הננו בזה לכבד את כל הנוטלים חלק
בשמחת לבנו מקרוב ומרחוק, בתשורה זו, הכוללת: א) צרור
מענות-קודש של כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ וכ"ק אדמו"ר נשיא דורנו
למשפחתנו. ב) פרקי יומן שכתב בשעתו סב הכלה, הרה"ח ר'
יששכר דוב בער גורביץ, ובו תיאור חי ומרגש של מאסריו וקורותיו
ברוסיה הסובייטית ונדודיו עד בואו לפריז.

האל הטוב הוא יתברך יברך את כבודו ואת אנשי ביתו יחיו
בתוך כלל אחינו בני ישראל, בברכות מאליו מנפש ועד בשר,
ובמיוחד בשמחה העיקרית: "ושמחת עולם על ראשם" – נישואי
הקב"ה וכנסת ישראל, בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח
צדקנו תיכף ומיד ממש.

ונזכה זעהן זיך מיט'ן רבי'ן דא למטה . . והוא יגאלנו!

יחי אדוננו מודנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

כתיבה וחתימה טובה

מוקיריהם ומכבדיהם

יוסף ירחמיאל ושטערנא שרה הבלין

RABBI I. SCHNEERSOHN
OF LUBAWITZ
 770 EASTERN PARKWAY
 BROOKLYN, N. Y.
 SLOCUM 6-2919

יוסף יצחק שניאורסאהן

ליובאוויטש

ב"ה, ג'אלול, תש"ב

ברוקלין

אל התלמיד החשוב מר דוב אליעזר שי"ה בלין
 שלום וברכה!

במענה על מכתבו המודיע טקסונה"ת
 עם ב"ג תחילתו"ט, הנני בזה לברכו בבדכת
 מו"ט שתהי' בגדא שבא ותהי' החתונה בשעה טובה
 ומוצלחת בגשמיות וברוחניות.
 המבדכו בכח"ט

מכתבו של הרבי הרי"צ לרגל קישורי התנאים של טב הזתן

RABBI J. SCHNEERSOHN
OF LUBAWITZ
770 EASTERN PARKWAY
BROOKLYN 13, N. Y.
SLOCUM 6-2919

יוסף יצחק שניאורסאהן
ליובאוויטש

כ"ח יו"ד סיון תש"ח.
ברוקלין.

אל מר זעליג שי' אשכנזי.

שלום וכרחה!

במענה על מכתבו נהניתי לשמוע
~~מהנחתו ויחמין להחליט בכל לוס כניח הכנסת~~
עם מנין ויקבע ללמוד איזה זמן בכל יום וביום
הש"ק ילמוד יותר ויסתדר בעבודה מלאכתו ויסתדר
עם חברים טובים וחלמידי תומכי חסימים ליובאוויטש
וחשי"ח יעזרתו בנשמיות וברוחניות.
בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר. ח. אשכנזי

מכתבו של הרבי הרי"צ לסב הכלה בהיותו בפאריז, צרפת

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 EASTERN PARKWAY
BROOKLYN 13, N. Y
HYacinth 3-9250

מכתב מענדל שניאורסאהן

יום א' ט"ו שבט, תש"ט

Уважаемый господин Абрахам!

Я получил Ваше письмо от 27 декабря. Это очень приятно поразило меня, что Вы вспомнили о Абрахам-Хабар, и о его семье, что Вы хотите сделать добрые дела и что Вы хотите помочь, как в отношении гая и в материальном отношении.

В отношении, безусловно Ваше имя и, конечно, хорошее имя, и о семье в том, что Вы хотите сделать добрые дела. Которые Которые Хабар, что Вы хотите сделать добрые дела, что Вы хотите сделать добрые дела, что Вы хотите сделать добрые дела, что Вы хотите сделать добрые дела.

Вы мне очень можете помочь и на самом деле на Которые Вам угодно, так как это не является делом, но я хотел бы знать, что Вы хотите сделать, и не могу Вам помочь.

Я радостен, что в отношении имени Вы мне можете помочь, так как это является делом, так как это является делом, так как это является делом, так как это является делом.

Желаю Вам хорошего здоровья и счастья и успехов.

מכתב ברוסית מהרבי לסב הכלה
ר' חיים זעליג אלטהויז ע"ה
חתימת הרבי - ברוסית

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
270 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן

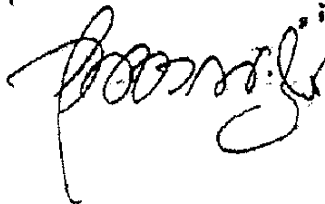
ליובאוויטש
770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין נ. י.

ב"ה, ט"ז טבת תשי"ג
ברוקלין

הו"ח אי"א נו"נ זכו'
מוה"ר ישכר דוב שי'

שלום וברכה!

במענה על מכתבו עם הפ"נ עבור זוגתו
מרה חנה חת"י.
הנה אינו כותב באיזה חדש היא נמצאת,
זבטה ימלא בהזדמנות הבאה, השי"ת ימלא ימי הריונה
כשורה ובנקל, וחלד זח"ק בעתה ובזמנה ובקל. והוא
וזוגתו שיחיו יגדלו עם בתם אסתר הדסה חת"י לחורה
לחופה ולמעשים טובים מחוץ הרחבה.

בברכה

מכתב הרבי לסב הכלה, בקשר להריון אב הכלה.
הרבי הוסיף בכתב ידו הק': "(יגדל)והו"

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש

770 איסטערן פארקווי
ברוקלין נ. י.

ה"ה. יא' תמוז, תשל"ב
2/12/72

ה"ה איה ניב זל
ה"ה י"א

После такого долгого перерыва, я не хочу Вам еще писать
и про с, и был специально говорю про с в нем, что
за с вами очень хороши, и что в конце лета будет свадьба,
чтобы Вы не знали, что такое когда.

П.о. что все пишется, что у Вас нет времени для
работ кроме пары раз в неделю и в субботу, но, то
срочно, 10-15 минут необходимо найти камчатный греб, и
то можно найти при желании. Кроме того, надо
найти нагушить несколько крошечных детей и, чтобы вы
были перек с, так что уйд на работу и возвращая,
родом можно для 'хазерей' это нагушить. И что
будет удачи не только в делах связанных с женой
нагушить, но также в материальной жизни.

Надеюсь написать короткое сведение, и написать
вам все сразу и в свободное время - если в жизни.

Handwritten signature

מכתב מהרבי לסב הכלה
ר' חיים זעליג אלטהויז ע"ה

[1234567890]

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYacinth 3-9250

ליובאוויטש

770 איסטערן פארקווי
ברוקלין, נ. י.

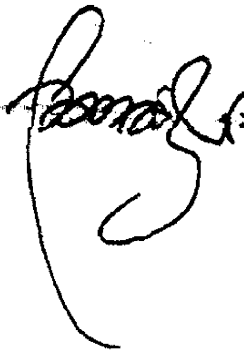
ב"ה, יא' סנחם אב, ח' פשי"ד
ברוקלין, נ. י.

הח"ח אי"א זכו'
סוה"ר חזים זליג שי'

שלום וברכה:

ליום החונתו בשעה טובה ומוצלחה, חנני בה
לחביע ברכתי, ברכה מזל טוב, מזל טוב, שיבנו בית
בשראל בנין עדי עד על יסודי החורה והמצוה, ב"ה
חפידותי.

בברכת מזל טוב, מזל טוב

מכתב מהרבי לסב הכלה
ר' חיים זעליג אלטהויז ע"ה ליום חתונתו

RABBI MELNACHTUM M. SCHNEERSON

Labovitch

770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.

Hyaline 3-1628

מנדט טענדל שווארטורף

ליובאוויטש

חד אסטער עטליש

ברוקלין, נ. י.

במה, ב'ד' ניסן תשנ"ז

ברוקלין

צדקה אייך צווייט אלעאנדו סלעאמ
ספיט עדה' יעקר זיב ע"י

פלוס וברכה

בענה על שנתנו פנינו ניסן ופנינו הסולגור בנו, והנה ימיה
טהורות אסודל הק' ביה רבקה לפקום אהודש מהי' בשעה שובנה וסוצולתה,
ולתנעת העלה פסלאבת בקוש אהקום דוד בנה ישאל שתבנה נתיים
כיעצאל על יעודי התורה וחסדות לפי מה שראים פסאלר שבתורה זונה
תורה תסודלות, וסוסט בורא עולם שער השעותללים בזה פסל
פעטל פמה פאסערד להם ולפנינו, ופפלט ברוג נחת יאויי אעודותי שכל
י"ח/מ"ח בדיאות.

בדואי עוסים תכנות סנאיוסיה לליב בעטרד העעיל, ובאט
שענה זו אל הוא ביום שהעולם פנינו פאפועא פסלאבתם, והעליות פפשים
פביקור בת' ספר אהלילויים, והסייח יעליחם

כברכה זלמן שפירא

בס"כ ע"ד הסמורה בנס יוסף יצחק פליסי"א - יעדות בערה"ש, וס'ז
מ"ח, ויגלוהו להחמע"ס ממור הרמח"ב.

מכתב הרבי לטב הכלה. בסופו - הודאת זמן התספורת של בנו, אבי הכלה

1234567

1100000000000000000

1100000000000000000

מספר חשבון: 1234567890

מספר חשבון: 9876543210

מספר חשבון: 09876543210

מספר חשבון: 109876543210

מספר חשבון: 1234567890

מספר חשבון: 9876543210

מספר חשבון: 09876543210

מספר חשבון: 109876543210

מספר חשבון: 1100000000000000000

מספר חשבון: 1100000000000000000

מספר חשבון: 1100000000000000000

מספר חשבון: 1100000000000000000

מספר חשבון: 1100000000000000000

מספר חשבון: 1100000000000000000

מספר חשבון: 1100000000000000000

מספר חשבון: 1100000000000000000

מכתב הרבי לסב הכלה. בסופו - ברכה לתספורת בנו, אבי הכלה

RABBI MENACHEM M. SCHINEBERSON

Lubavitch

770 Eastern Parkway
Brooklyn 18, N. Y.

Hebrew School

תומס טענדל טוראדורטאן

ליובאוויטש

270 East 10th Street
Brooklyn, N. Y.

ביית, לויטש ג'ען טעניס
ברוקלין 1

תורהלת בייט בייט רבקה
אשר בארשא, חיי עליהם יחי

שלוס זבולונה!

זה סכבר קבלה ככתב סמרת רבינו יואל טייטלבוים יחי תנאים
סתאייים בהתאם לש"נו סאגה הטעמחה, חש"ד לקבול כמסד בייט רבקה,
ומובן אשר מכאן אי אפשר להכנס בפרטים, וגם אי'ן כל הגדה לזו, ובז'א
בזוא קעה בזב'יים ע'יד תניל, ויא' רצון שיגסרו באופן חבי טוב-לחצלתם
תמוסד, שהוא גי'ע לחללחתם הפרטים של כל אחד ואחד מהמקסי'ם וטעמ'לים.
ואחכה לבשויים בזה.

בברכה

בשם כ"ס אדמו"ר שליט"א

א.ק.וו.י
מזלי'ה

ו"ע נחמנב סב' סב"ח ניסן .

ויח"צ שיגדלל בנפ' יוסף ישק שליט"א מבו חסד שני'ם לקרא לבן
קסר לששנה ולבן שלי' עשרה למצוה וכו' בפס' חסד'א (אבוח פדק ח'
זיגדלו ביחד עם זיג' ח'י' לחנה ולחופה ולמקסי'ם סובי'ם ממזל
הרבה.

מכתב הרבי לטב הכלה. בסופו - ברכה ליום ההולדת החמישי של בנו, אב הכלה

אלטהויז-כחב"ד

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYacinth 3-8250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש

770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ. י.

אוצר החכמה

ב"ה, כ"ד סג"א תשכ"א
ברוקלין

הו"ח אי"א נו"נ וכו'
מוה' חיים זעליג שי'

~~שלום וברכה!~~
~~במענה למכתבו, בו שואל האם יקבע עצמתכתור~~
~~בעל מקצוע או בעל משק.~~

וכיון שכנראה כמה פרטים בדבר, ואינם פשוטים
ואולי-גם מסובכים, ולא הובררו כל צרכם במכתבו ואולי גם
קשה לפרטם ככל הדרוש בכחב, יתייעץ בזה עם ידידיו במקום,
ויהי רצון מהשי"ת המשגיח על כאו"א בהשגחה פרטית שינחהו
בטוב לפניו בגשמיות וברוחניות גם יחד.

ופעולתו לביסוס והתפתחות כפר חב"ד, מיסודו
ובהנהלתו של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע,
שבודאי יוסיף במסירה ונתינה בזה, תעמוד לו לברכה השי"ת,
אחיות 1234567
בברכה לבשו"ט

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
ל.א.ש"א 10
מזכיר

מכתב מהרבי לטב הכלה
ר' חיים זעליג ע"ה אלטהויז

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYacinth 3-9250

נוחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש
770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ. י.

ביה, ג' סיון תשכ"א
ברוקלין

חתימה אי"א נוי"ט וכו'
מה' חיים זעליג שיי

שלום וברכה

לאחרי הספק הנך ארוך, נתקבל סכתנו סמוצשיק.
ובפליאה נחסיי קראתי בו שכך אצלו (ואצל סי שהוא) האם ימשיך לעבודתו
בועד כפר חביד, ומעט הפליאה בזדאי מובן הוא, שהרי
ברור שועד הכפר מיסודו ובהתקנתו של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא
ישראל, כל היכול לסייע בביסוסו והתפתחותו-אשרי תלקו, וזכות
גדולה היא לו, ולא עוד אלא גם זה מוסיף ומרבה בברכה השי"ת
בעניניו הפרטיים של כל העושים כהאמור.

לשרות פשיטות תמננה-ממחר הנני לכתוב ברור בהאמור,
כיון שהמלך זקן וכפיל משלע בערמוסיותו, כדרך אומנתו בפחזים
שונים ומשונים, מברר לבלבל את העוסקים וגם הוא בתוכם בהאמור,
ותרי שמהם כהולאת חז"ל-מכלל הן אתה שומע לאו, בהנוגע לאלו
שפעולתם מחלישה עמדת הכפר ביסוסו והתפתחותו, ואין להאריך
בדבר הסצער.

ובעמדנו בימי תגבלה דמתן תורה, שדרכי דרכי נועם
ושלום אבל בתנאי הממאיים, תס' חוקה זמן כהגז הוא ותברי' צ' למי
כאמור בררכי נועם ושלום אבל בשמירת חוקה על עניני הכפר הגשמיים
והרוחניים גם יחד, סבלי להתחשב עם אלו שמצד רוחיים פרטיים סדומים,
סדומיים בתכלית, לא איכפת להם חיו פנ"ל.

בברכה לבשו"ט, ובנוסת הברכה של כ"ק מו"ח
אדמו"ר-לקבלה החורה בשמחה ובפנימיות

מכתב מהרבי לטב הכלה ר' חיים זעליג אלטהויז ע"ה
בקשר לעבודתו בועד כפ"ח

ב"ה, י"א ניסן ה'תשכ"ו
ברוקלין, נ.י.

הרה"ה אי"א נו"ג עוסק ביי"צ
כו' מו"ה ישכר דוב שי' ה'ני

שלום וברכה!

לקראת תג המצות, זמן חירותנו, הבא
עלינו ועל כל ישראל לטובה, הנכי בזה להביע
ברכת לחג כשר ושמח ולהיראות אמתית, הירוח
מדאגות כרות - מכל דבר הפעכב
עבודת ה' בשמחה ובטוב לבב.

ולהמשיך מחירותו ושמחה זו בימי כל השנה
כולה.

ובמרט שעבודת השם, כמצווה עלינו בהוראתנו
תורת חיים, הרי היא בכל עניני האדם ובכסף כל
היום וכל הלילה, וכמו שנאמר בכל דרכיך דעהו.

דודת אבי (החבר) נחמה
ו בברכת החג

נב.

ו"ע נמקבל מכתבו בערב ה'ה"ט.

מכתב הרבי לטב הכלה. לפני החתימה הוסיף הרבי בכתי"ק:
"בברכת מז"ט להבר מצוה דבנו שי"
וזה להבר-מצוה דאב הכלה

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON

Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn, N. Y. 11213

Hyacinth 3-9250

מחזק מענדל שניאורסאהן

ליובאוויטש

770 איסטערן פארקוויי

ברוקלין, נ.י.

ב"ה, יג' שבת תשל"א

ברוקלין, נ.י.

האברך הו"ח אי"א נו"נ וכו'

מוה' משה שי'

וב"ג חי'

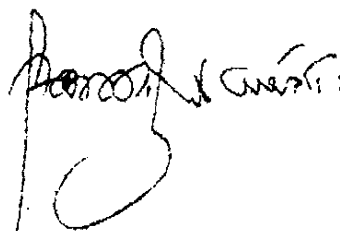
שלום וברכה!

במענה על ההודעה ע"ד הקשו"ת שלהם בשעה טובה

ומוצלחת,

הנה יה"ר מהשי"ת שיהיו בשעה טובה ומוצלחת

ולבנין עדי עד על יסודי התורה והמצוה כפי שהם פוארים
במאור שבתורה זוהי תורה החסידות.

בברכת מזל טוב ואלהיכם

הפ"נ שבמכ' יקראו בעת רצון על הציון הק"ו.

מכתב הרבי להורי החתן, לרגל קישורי התנאים שלהם

0000000000

הבלין - ירוש"ל

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn, N. Y. 11213
Hyacinth 3-9250

מחס מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש

770 אוסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ.י. אוצר החכמה

ב"ה, כב' שבת תשל"א
ברוקלין, נ.י.

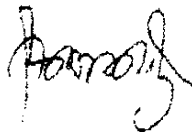
הרוא"ח אי"א נו"נ וכו'
מוה' רב אליעזר שי'

שלום וברכה!

במענה על ההודעה ע"ד קשו"ת רבנו האברך מוה' -
משה שי' עם כ"ג סדרת חי' ביילה חי' בשעה טובה ומוצלחת,

הנה יה"ר מהשי"ח שיהי' בשעה טובה ומוצלחת
ולבבין עדי עד על יסודי התורה והמצוה כפי שהם מוארים
במאור שבתורה זוהי תורת החסידות.

ויררו מהם רוב נחמ יהודי אמיתי חסידותי.

בברכה מזל טוב

מכתב הרבי לסב החתן, לרגל קישורי התנאים של בנו - אב החתן

גורביץ - יערעס

RABBI MENACHEM M. SCHNEBERSON

Lubavitch

770 Eastern Parkway
Brooklyn, N. Y. 11213

493-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן

ליובאוויטש

770 איסטערן פארקוויי

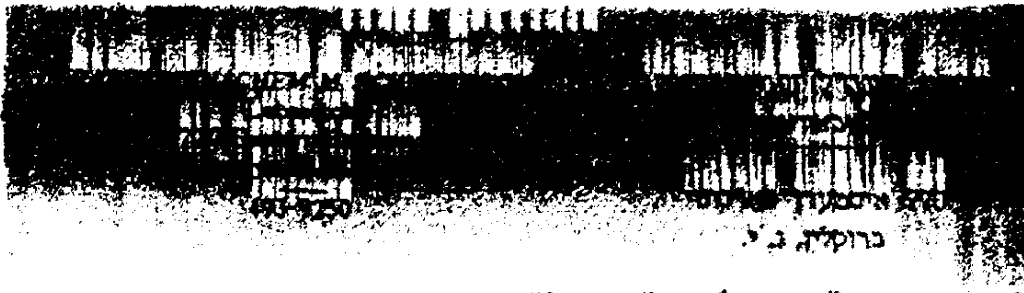
ברוקלין, נ.י.

ב"ה, כד"ר אד"ר חשל"ח
ברוקלין, נ.י.האברך הווי"ח אי"א נו"נ וכו'
מוה"י יוסף יצחק שי"י הלוי
וב"ג תי"י

שלום וברכה!

במענה על ההודעה מקביעות זמן חתונתם ליום
י"ט אד"ס הבע"ל,הנני בזה להביע ברכתי ברכת מזל טוב מזל
טוב ושחתי" בשעה טובה ומוצלחת ויבנו בית בישראל
בנין עדי עד על יסודי התורה והמצוה כפי שהם מוארים
במאור שכתורה זוהי תורה החסידות.בברכת מזל טוב
מזל טוב

מכתב הרבי להורי הכלה - לרגל חתונתם

ב"ה, יא' אר"ש תשל"ח
ברוקלין, נ.י.

הרה"ח אי"א נו"נ עוסק כצ"צ
מזה" ישכר דוב שי' הלוי

שלום וברכה!

במענה על ההודעה מקביעות זמן חתונת
בנם האברך מנה" יוסף יצחק שי' עם ב"ג מרת
נהמה חי' ליום יס' אר"ש הבע"ל,

הנני בזה להביע ברכתו ברכת מזל טוב
מזל טוב וסתהי' בטעה טובה ומוצלחה ויבנו
בית בישראל בנין עדי עד על יסודי התורה
והמצוה כפי שהם מזאריט במקור שבחורה זוהי
תורה התסידות.

ויררו כהם רוב נחת יהודי אסיה
חסידותי.

בברכת מזל טוב
מזל טוב

הפ"נ שבמכ" יקראו בעת רצון על הצדק הק'.

מכתב הרבי לסב הכלה, לרגל חתונת בנו - אב הכלה

ב"ה, י"ט מרחשון השל"ו
ברוקלין, נ.י.

הרה"ח אי"א נו"ב עוסק
בצ"צ וכו' מוה' משה שלי

שלום וברכה!

במענה על הודעתו אשר נולד להם בן למזל טוב,

הנה יחד מהשי"ת שיכניסוהו לבריתו של אברהם
אבינו, וכשם שיכניסוהו לברית כן יכניסוהו לתורה
ולחופה ולמעשים טובים, ויגדלו ביהר עם זוג' חי'
מתוך הרחבה.

בברכת מזל טוב

מכתבי הרבי להולדת החתן
יום הולדתו השלישי

כ"ה, יב' מ"ה חשל"ט
ברוקלין, נ.י.

הרה"ח אי"א נו"ב עוסק בצ"צ
מוה' משה שלי

שלום וברכה!

במענה על ההודעה אודות יום הולדת השלישי של
בגם יוסף ירחמיאל שלי, הנה מצעתק לקמן קטע ממכתב ב"ק
מ"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נכב"מ זי"ע בנוגע למנהג יסדאל
זה. ויה"ד מהשי"ת שיגדלו ביהר עם זוג' חי' לתורה ולחופה
ולמעשים טובים מתוך הרחבה.

וז"ל כ"ק מו"ח אדמו"ר.

...ובדבר גזיזה השערות -אפסערעניש- הוא דבר גדול
במנהג ישראל וקיקרו הוא בהחינוך והשארת פיאות הראש,
במיוס הגזיזה והנחת הפיאות של הראש, נהבו להדר להרגיל
את החינוק בענין נשיאת ט"ק ובכנות השתר וברכת המזון וק"ש
שעל המטה. והשי"ת יהי' בעזרם שיגדלוהו לתורה ולחופה
ולמעשים טובים מתוך פרנסה בהרחבה ובמנוחת הדעת בגשמיות
וברוחניות.

גורעוויטש - מגדל העמק
RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn, N. Y. 11213
493-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש

770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ.י.

ב"ה, טו" בשבט תשל"ט
ברוקלין, נ.י.

הרה"ח אי"א נו"נ וכו'
מוה' יוסף יצחק שי' הלוי

שלום וברכה!

במענה על ההודעה אשר נולדה להם בת למזל טוב,

הנה יה"ר מהשי"ה שיגדלה ביחד עם זוג' חי'
לתורה ולחופה ולמעשים טובים מתוך הרחבה.

- ידוע מכ"ק אדמו"ר (מוהרש"ב) ג"ע, אשר מנהגנו
הוא לאמר גם בלידה בת לתורה ולחופה ולמעשים טובים,
ע"פ מרז"ל (ברכות יז' א) נשים במאי זכיין באקרובי' כו'
באתנוי' כו' ונשרין כו'.

בברכה מזל טוב

מאשר הנני קבלת הדו"ח והפ"נ שיקראו בעת רצון
על הציון הק'.

ב"ה, כד' אדר תשל"ט
ברוקלין, נ.י.

הרה"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ
מוה' יוסף יצחק שי'

שלום וברכה!

במענה על ההודעה אשר נולדה להם בת למזל טוב
ונקרא שמה בישראל ששערנא שרה חי',

הנה יה"ר מהשי"ה שיגדלם ביחד עם זוג' חי'
לתורה ולחופה ולמעשים טובים מתוך הרחבה.

- ידוע מכ"ק אדמו"ר (מוהרש"ב) ג"ע, אשר מנהגנו
הוא לאמר גם בלידה בת לתורה ולחופה ולמעשים טובים,
ע"פ מרז"ל (ברכות יז' א) נשים במאי זכיין באקרובי' כו'
באתנוי' כו' ונשרין כו'.

בברכה מזל טוב

מכתבי הרבי להולדת הכלה. למעלה: לפני
נתינת השם. למטה: לאחר נתינת השם

הבליין-7-ג.
RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
 Lubavitch
 770 Eastern Parkway
 Brooklyn, N. Y. 11213
 493-9250

מחזם מענדל שניאורסאהן
 ליובאוויטש

770 איטבערן פארקוויי
 ברוקלין, נ. י.

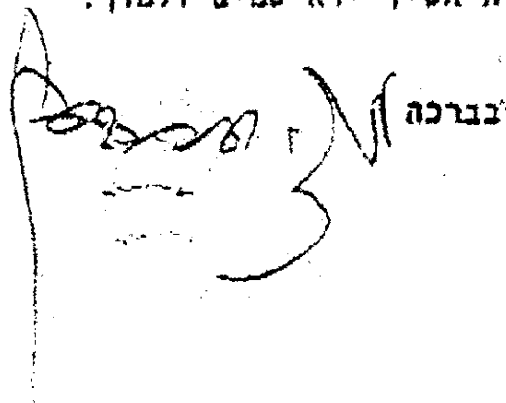
בי"ה, גי' מ"ח תשמ"ט
 ברוקלין

האברך יוסף ירחמיאל שי'

שלום וברכה

במענה על ההודעה ע"ד הכנסו לגיל מצות.

הנה יה"ר מהשי"ת אשר מבן שלש עשרה למצות
 יגדל לבן חמש עשרה וכו' כפסק המשנה (אבות פרק
 ה'), יוסיף התמדה ושקידה בלימודו בתורה, בתורת
 הנגלה וכן בתורת החסידות ויהדר בקיום המצות.
 והשי"ת יצליחו להיות חסיד ירא שמים ולמדן.

בברכה

מכתב הרבי לבר-מצוה של החתן

מופץ חתומה

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON

מנחם מענדל שניאורסאהן

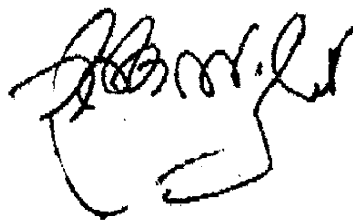
Office Address:

Lubavitch, 770 EASTERN PARKWAY
BROOKLYN 13, N. Y.

HYacinth 3-9250

בי"ה, ה' אדי"ש חשי"א
ברוקלין.הרה"ח החי"ח אי"א נוי"ם וכו'
מוח"ר דוב אליעזר שי'

שלום וברכה!

שמחתי לקבל העשורה טובה כי נולד
לז' בן לשזל טוב ונקרא שמו בישראל יוסף יצחק,
ובזה הנני שולח ברכתי שכשם שהכניסוהו לבריחו
של אברהם אבינו, כן יגדלוהו ויכניסוהו לחורה
ולתופה ולמעשים טובים, מתוך הרחבה.כשהייתי קל: ציון כ"ק מ"ח אדמו"ר
בערי"ח העבר הזכרתי לברכה.

בברכה מול טוב

אתענין אפי' -
אליעזר דגור
החסיבות, ות"ח אל"ש ע' כ"ז ע"פמכתב הרבי לסב הזתן, בסופו הוסיף בכתי"ק: "מתענין לדעת
משיעוריו בתורת החסידות, ות"ח מראש על כתבו עד"ז"

מכתב הרבי לאב הכלה, בסופו הוסיף בכתי"ק: "ובהשגחה בתו"ת בפרט"

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON

Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn, N. Y. 11213

Hyacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן

ליובאוויטש

770 איסטמן פארקוויי

ברוקלין, נ.י.

ב"ה, תחילת חודש חמוז, חודש הגאולה, ה'תשל"ד
ברוקלין, נ.י.

האברך אוסף יצחק שי' הלוי

שלום וברכה!

נתקבל המכתב מזהסת ומאן,

ובעמדנו לפני ימי הגאולה יב- יג תמוז, גאולה כ"ק מו"ח אדמו"ר,
ובלשונו:לא אותי בלבד גאל הקב"ה בי"ב חמוז, כי אס גם אה כל מחבבי
תורתנו הק', שומרי מצוה, וגם אח אשר בשם ישראל יכונה, כי כל איש
ישראל (מכלל המחשב במצבו הפרטי בשמירה וקיום המצווה) לבו חמים עם
ד' ותורתו,ועל פי ההמשך במכתבו האמור - ברכה וחיוזוק לב כאו"א "להוסיף אומץ כהרצאת
תורה ותחזקת היהדות",הרי זה מזכיר ומעורר עוה"פ בהענין אודותו הי' הדיבור של היבה ועל
חובה מצוי כמשך שכונות האחרונים - ענין חמשת המבצעים: מבצע הורה, מבצע
תפלין, מבצע מזוזה, מבצע צדקה ומבצע ספרי קדש בכל בית. ולא נצרכה אלא,
כנ"ל, לתוספת התעוררות וזריזות יהרה ביהר שאת ויהר עז כפולה ומכופלת
למעלה מעלה"מבשאר ענינים,שהרי בכל עניני תורה ומצוות גדולה מעלת הזריזות, כנאמר ונשנה בדברי
רז"ל לעולם יקדים אדם לדבר מצוה כו",על אחת כמה וכמה בחמשה הענינים המוזכרים לעיל, אשר כלליים הם, כאו"א
מהם מגנא ומצלא, בכאו"א מהם - כל יום ויום דיו שיפקיע את עצמו, שמוח מובן
אין שצ"ל בכל יומא ויומא עביד עבידתיה.וכמו שאחת מהוראות ימי הגאולה הבע"ל היא שכשיהודי מחליט בהוקף המתאים
בעניני תורה ומצוות, הקב"ה עוזרו לקיים ההתלטה בפועל למרות כל המניעות
ועיכובים, וכמו שראינו אשר בעל הגאולה התגבר על ההתנגדות של כו" ונצח ועד
אשר, ונהפוך הוא, שע"י המאסר שנסתיים בגאולה נחוסף יום אשר "ראוי הוא"
ומסוגל "לקובעו ליום התועדות והתעוררות לחיוזוק התורה והיהדות בכל אתר ואתר
לפי ענינו",מכל שכן בתקופתנו ובמקומות שאין התנגדות כלל וכלל, או - רק התנגדות
הכי קטנה ובודאי ובודאי שאינה בערך כלל להתנגדות שהיתה לבעל הגאולה בימים
ההם בזמן הזה.כי לאחר שפתח בעבודה האמורה, הרי על ידי פתיחה זו סלל דרך לכל אחד
ואחת לעשות מעין האמור, בחיוזוק התורה והיהדות ובאופן דמוסיף והולך ומהוך
התלהבות ואור וחיות.

- ב -

כולל גם - זעיקר - להשפיע על הזולת ובהסביבה כולה, שממנו יראו וכן יעשו רבים,

וגדול זכות והצלחת העוסק עם הרבים והצבור כמפורש בדברי חז"ל, ועי"ז גם מרבים שלום, כלי מחזיק ברכתו של הקב"ה, כולל קיום היעוד: ונחתי שלום בארץ גור' ואולך אחכם קוממיות.

בברכה - בקשר ליום ההולדת - לשנת הצלתה בגנ"ר וזאת יצא
בברכת הצלחה בכל האמות
ומתוך שמחה וגאולה מכל
דברים המונעים בזה ומכלכלים
ובברכת חג הגאולה.

ובלשוננו: במכתב מס"ו סיון החרפ"ה (בסה"מ תש"ח, ע' רסג). בשם ישראל יכוונה: ואינו עיקר שמו (ראה מפרשים ריש נדרים, ובכ"מ). מבלי החשב, וחורתו: ראה רמב"ם הל' גירושין ספ"ב, לבו חמים: כמש"נ (שה"ש ה, ב) אני ישנה (בגלותא, זח"ג צה, א) ולבי ער (ראה לקו"ת שה"ש לד, א, לה, ב, ובכ"מ). המבצעים: להעיר מס' ערה"כ (לבעה"מ סדה"ר) ובס' קה"י: בצע אותיות השניות דאברהם יצחק יעקב, ומצינו למעליותא: מצוה לבצוע (סנה"ו, ב). תורה: דמגנא ומפלא (סוטה כא, א). וראה סיום ההמשך מים רבים, חרל"ו. קונטרס עה"ת בחלתו. תפלינו: דע"י תש"ר ויראו ממך (ברכות ו, סע"א), וחש"ר זקוקה ל(הקדמת) הש"י (מנחה לו, סע"א). וראה הורה הבעש"ט על מרז"ל תפלין דמארי עלמא (סה"ש קיץ ה"ש"ח ע" 133). מנוחה: שע"ז ה' ישמר צאתך וכוואך מעתה ועד עולם (זח"ג רסג, ב). ובירוש' פאה פ"א ה"א דאמר רבי לארסבון הפצין והפצי לא ישוון בה. וראה ההוספה בשאילתות קמה. ועייג"כ ככתבי האריז"ל (סידורו בתהלתו סוף כוונת המזוזה וכן קרוב לסופו. ש' ההקדמות ד"ו בכניסת המוחין, בתחלתו ובסופו) דמציל פיצה"ר, לא ישלוט השמן בבית, הבית ינצל משלים ורוחות רעות, מגין מן המזיקין, מברית את הקליפות, אין גאחזות (ינקו) שם. צדקה: עפמ"ש כהנחומא משפטים טו: זהחייית אותו חייך כו". וראה סידור (עם דא"ת) עה"פ צדיק הוי". קונטרס יט"כ תש"ס. ספרי. בית: ראה במדב"ר ר"פ קורח: בית מלא ספרים. ובאנה"ת (ע' תרסב) ע"ס דאצילות. ודרוזות. מעלה: אנה"ק סוס"ד. וראה ליקוטי לוי יצחק בהערות לשם. ונשנה. כו": אנה"ק סכ"א. כללים הם: החורה (ספרי קודש): כוללת כל המצות ות"ת כנגד כולם, תפלין הן לשעבר המוח והלב (שו"ע אדה"ז חאו"ת סכ"ה סי"א). מזוזה בוללת כל המצות (סידור שער החנוכה רעה, א). צדקה שקולה כנגד כל המצות ובכל הלמוד ירושלמי היא נקראת מצוה סתם (תניא פל"ד). ובאו"ת להה"מ ס"פ ראה: הדבק במדותיו ר"ל מה הקב"ה משפיע אף אתה תהי' משפיע (עד"ז - באגה"ק סי"ז). שכשיהודי מחליט בתוקף כו" הקב"ה עוזרו לקיים כו" למרות כו": וי"ל ששהו מש"נ (תהלים עג, כח): שהי באד' הוי' מחסי לספר כל סלאכותיך. ראוי. ענינו: מכתב הנ"ל. ולאחרי שפחה. דרך לכל אחד: "רכאשר פחה הצינור ונמשך כו" עי"ז ביכולת כאו"א כו" (סד"ה כי כאשר השמים, הרע"ח). בדברי חז"ל: אבות פ"ב, מ"ב. ובכ"מ. ד"ה עשרה שיושבים הרפ"ה (בסה"מ שם). השלום. הקב"ה: ראה עוקצין כסופה. ונחתי. קוממיות: בחזקתיו כו, ו-יג. קוממיות: בקומה זקופה (תיכ"ע ותו"כ, הובא בפרש"י שם).

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn, N. Y. 11213
Hyacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש
770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ.י.

ב"ה, יום שלישי, יהוכפל בו כי טוב,
פ" תקפו אה תרוטחי,
ראשון הר"ה אדר, ה'תשל"ה.
ברוקלין, נ.י.

האברכים

יוסף יצחק הלוי הורוויץ שלום דובער הלוי לאבאזוסקי
מנחם מענדל הלוי לאבאזוסקי יוסף יצחק הלוי לויץ
שלום וברכה!
יהודה ליב מאטוסאוו שיחיו

המכתב הנקבלין ית"ח. וכו' הפ"נ.
ובענינו בר"ח אדר, ומיוחד על גאב"ה הו"ל אין בזיוני אל"ה הדבורתי -
הזמן גרמא לזרז על כל הענינים השייכים לימי הפורים הבעל"ט לפרמיהם,
ובמיוחד - בחלק השניך לחינוך, ובסגנון חז"ל - שהגדולים מזהירים על הענינים,
כולל ג"כ - ההשפעה על הזולה והסביבה הקרובה והרחוקה לקיים ולעשות
במילואם ובשלימותם כל עניני פורים בימי הפורים,
אשר כ"ז רורש זמן והכנה ופעולה - עכ"פ מהחיל מראש החודש,
וכמפורש השייכות וקשר דפורים להימים שלפניהם ועד לראש החודש -
במקרא מלא שרבר הכתוב: והחודש אשר נהפך להם גוף לשמחה גוף ליום טוב
(לא - ובחודש) - כי החודש,
והרי מענינים העקריים דפורים הוא קירוב הלבבות - לבנות דכל בני"י,
דאיש ורעהו, דעשיר ואביון ועד לכל הפושט יד וכו',
ומודגש זה בקביעות דשנה זו די"ד באדר - חל ביום שהוכפל בו כי טוב
- טוב לשטים ולכריות גם יחד,
וכידוע פ"ה השם בריות - שזקן כולל גם ואף הרחוקים כו' שלכן נקראים
בשם בריות בעלמא.
ויה"ר אשר יעשה כאו"א מאתנו בהוכחי כלל בני"י בכל האסור ומתוך שמחה,
ובפרט שבכלל נצטוויןנו משנכנס אדר - להרבנות בשמחה.
וכיווני ציווי זה (כשאר ציוויי החורה) הוא גם לשון הבטחה - תהי'
השמחה כריבוי והשוב כריבוי והשלום כריבוי -
כי בכל הדברים הבלתי צוילים יקויים ונהפוך הוא גוף ויהי' אך טוב
לישראל - כטוב הנראה והנגלה.
וכמו שליתודים הייתה אירה ושמחה וששון ויקר (בכל הפירושים) בימים
ההם בזמן הזה - כן תהי' לנו.

בברכה ית"ח
[Handwritten signature]

מכתב הרבי לאב הכלה, יחד עם ארבעה מחבריו בשליחות בישיבת תו"ת ברינוא

פרקי יומן

כפי שנכתבו בשעתו על-ידי סב הכלה
הרה"ח ר' יששכר דוב בער הלוי שי' גורביץ

ממאסריו וקורותיו ברוסיה הסובייטית
ונדודיו עד בואו לפריז

על רשימה זו, כתב ב"כפר חב"ד":

"לא חשבתי שום פעם שאכתוב ממה שעבר עלי,
ולכן לא רשמתי מזה ולא נשאר בזכרוני הכל.
אבל בזמן האחרון כשאני קורא "כפר חב"ד"
ורואה ושומע מהאברכים הצעירים
שקוראים דברים אלו שזה משפיע עליהם,
עלה בדעתי שכדאי שגם אני אכתוב ממה שזכור לי.
שאלתי דעתו הק' של כ"ק אדמו"ר שליט"א, וברכתו הק',
וקיבלתי המענה "שנכון הדבר וברכה"

פרשת מאסר ילדי ובחורי תומכי תמימים בעיר בארדיטשוב בשנת תרצ"ח כבר באה בכתובים מספר פעמים; אך בכל הפעמים סופר רק מה שהיה עם הילדים הצעירים בגיל י"ג לערך, ששישה מהם החזיקו בנ.ק.וו.ד. (שאח"כ נעשה ק.ג.ב.). ועינו אותם בדרישות וחקירות. ואחר-כך העבירו אותם לבית-ילדים קומוניסטי במחשבה שהם יצליחו לשנות עקשנותם ביהדות ח"ו, ומסופר שם איך שברחו משם והמשך הנעשה אתם.

אני ועוד שניים היינו מהמבוגרים יותר, אחד מהשניים הוא ר' אליעזר מאגילעווסקי שי', והשני היה הבחור שמואל איטקין שאבדו עקבותיו בזמן המלחמה. החזיקו אותנו וישבנו בבית-האסורים כשנה, והרביעי, ר' משה רובינסון ע"ה, הוא היה האחראי של הישיבה המתרתית הזאת. הוא היקר שלקח על עצמו כל "האשמה". הייתי עמו כמו תלמיד חבר, שמכמה שנים מקודם למדתי עמו בחברותא בעירו קאראלעוויץ ובבית ההורים ע"ה. הוא ישב במובדל מאתנו, ואחר-כך העבירו אותו לעיר הבירה של אוקראינה לעיר קייב, והחזיקו אותו כשנתיים, ובתכנית של נ.ק.וו.ד. היה שיעשו מזה מרקחה ומטעמים גדולים, שהיה לו קשר עם חוץ לארצם, ורצה לארגן מהפיכה נגד הממשלה וכו'. בענין זה, שאולי הוא עיקר הסיפור, לא ידוע לי פרטים (ומסתמא אחיו יבדלח"ט, ר' דובער רובינסון שי', שנמצא עכשיו בארץ-ישראל, יוכל למלא חיסרון זה).

הישיבה במאסר היתה קשה מאוד היו ישנים ויושבים על הרצפה של צעמענט בדוחק גדול מאוד כמו דגים בהבית. בעת החקירות היו מכים באכזריות, הגם שלנו הצעירים בדרך כלל לא הכו. הפחד היה נורא. מנ.ק.וו.ד. העבירו אותנו לבית האסורים, הרעב הציק מאוד כי לא אכלנו רק חתיכת לחם ביום ושאר האוכל החלפנו על חתיכת צוקער שהיו נותנים ליום. זה היה תחילת חודש שבט. השנה היתה מעוברת, והתחלנו לדאוג אודות חג הפסח הבע"ל, ולכן לא אכלנו הצוקער, ובאופן זה אספנו צוקער שיספיק לנו כ"ג חתיכות לימי החג, כי שמענו שצוקער נותן כוח. כך ישבנו בבית-האסורים בלי שיקחו אותנו לחקירות עד חג הפסח. כנראה שכך היה נמשך עוד זמן, אבל עשינו שגיאה מצד אי-ניסיון, והוא שבערב פסח בבוקר מוקדם כשחילקו מנת לחם יומי, אכלנו אותו תיכף קודם זמן איסורו, מתוך מחשבה שזה אכילת לחם אחרונה עד אחרי הפסח. בליל החג אמרנו ההגדה בעל-פה מה שהיה ידוע לנו, אכלנו איזה חתיכת צוקער בכוונה שיהיה במקום מצה וארבע כוסות, ומרור הרי היה לנו יותר מכזית...

בבוקר יום א' של פסח לא לקחנו הלחם, כי הלוא חוץ ממה שאסור באכילה גם אסור בהנאה להחליף על צוקער, ואפילו לא לקחנו ביד מפני שהוא מוקצה, והאחראי על החדר החזיר את זה לשומר, וזו היתה השגיאה הגדולה - כי אם היינו אומרים לאסירים שמי שרוצה יכול לקחת, לא היה בזה שום דבר רשמי, אבל כשבמשך כמה ימים מחזירים הלחם - וכנראה מסרו זאת לחוקרים - הם ראו בזה כמו שביתת רעב.

זה הכעיס אותם מאד, והעבירו אותנו לנ.ק.וו.ד. והחקירות היו אז קשות מאוד. בעיקר זה היה בלילות, והיו מכים באכזריות גדולה. היו מוציאים אנשים דווקא בלילה מביתם ומביאים ישר לחוקר, והיו מפילים על הארץ ומכים הרבה וסותמים הפה בסמרטוט שלא תישמע צעקתו, ואחר-כך מורידים המוכה למרתף בין שאר האסורים ולפעמים היו מחזיקים בחדר החקירה כמה מעת לעת בלי לנמנם.

הסדר היה שאם אסיר אחד נמצא בחקירה בזמן שמחלקים האוכל היו מביאים לו את מנתו לחדר החקירה, ובאיזה לילה הייתי בחקירה (איני זוכר איזה ליל פסח היה) ובבוקר הביאו את מנת המרק שלי לחדר שהייתי שם והעמידו על השולחן.

החוקר הראשי לא היה אז בחדר (לדאבוננו הוא היה יהודי ודיבר טוב באידיש) רק שוטר פשוט (וניכר על פניו שהוא ג"כ יהודי) שמר עלי שלא אישן. והנה נכנס החוקר לחדר, וראה שהמרק על השולחן בשלמות, בעוד שכרגיל מרוב רעבון האסירים חוטפים ואוכלים את זה בזריזות. הוא שאל אותי למה איני אוכל - ובטח ידע מעצמו מדוע - ועניתי מפני שפסח היום. הוא התכעס מאוד ונתמלא רציחה, כנראה מפני שזו ההוכחה הטובה שהוא אינו מצליח לשנות דעתנו.

אפשר להבין היטב את הכעס והחימה שלו: הנה אנשים גיבורים ובעלי רמה גבוהה, כמו גנרלים וכדומה, נכנעים אצלו ואצל חבריו החוקרים, ומודים אפילו על "הטאים" שלא עשו, רק שיפסיקו להכות אותם ויניחום בחיים, וכל חוקר שמצליח ומשיג את זה הוא חשוב אצל "הראשים" שלו ועושה קריירה. ואילו כאן - ילד או בחור מתעקש ולא נכנע (אצלי לא היה בחשבון אם מותר לי לאכול או אסור, אם זה פיקוח נפש או לא, רק פשוט לא הייתי מסוגל לפתוח את הפה ולאכול חמץ ח"ו).

איני זוכר בדיוק מה אמר מתוך הכעס אבל בערך כך: האם עד עכשיו, לא נכנעת ועודך מחזיק ב"שטויות" שלך? כמו שרצה לאמר: הגם לכבוש וגו' פה גם-כן. ויצא במהירות מהחדר, ובתוך איזה רגעים חזר ובידו מקל של גומי מיוחד להכות, ואמר: נו, עכשיו תאכל - והמשכתי בסירובי ואז התחיל להצליף על גבי אחת ושתיים וכו', שבכל מכה הרגשתי הגיהנום.

ואחר-כך זכורני שהנני יושב על הרצפה, ואמר לשוטר שיחזיק אותי, ולקח כפית מרק להכניס בעל-כורחי לפי וכנראה השתעלתי ומוזה נשפך על פניו, ואמר בכעס גדול: אני הולך לראות את "בערעלע", אם הוא גם-כן לא אוכל אז יקבל ממני מנה יפה...

"בערעלע" זה היה איש בגיל העמידה לערך, מחסידי בויאן, איש יקר מאוד ובעל מידות תרומיות, איש חי ומהידידים שלנו, ועזר הרבה. בשבת-קודש היה נשאר להתפלל מאוחר אחרי שהמתפללים הלכו, והיה מתפלל באריכות וניגן במתיקות כמו חסיד ליובאוויטש מהעובדים. אחרי שאסרו אותנו, אסרו עוד כשישה אנשים חשובים, וביניהם הרב החשוב ר' שלום ממשפחת פרידמן, וגם את בערעלע. בימי פסח אלה אני ובערעלע ישבנו במרתף בחדר אחד, ובאותו לילה שלקחו אותי לחקירה, לקחו גם אותו תחת פיקוח של החוקר שלי, לחדר אחר, וכנ"ל הלך החוקר במהירות מאצלי לחדר שבו נמצא בערעלע. ובינתיים לא ידעתי התוצאות מהנעשה אתו. אחר-כך החזירו אותי למרתף ומצאתי שם שגם הוא הוחזר לשם.

הוא הכיר עלי שאני מוכה, אני לא יכולתי כמובן לראות מה נעשה על גבי מאחור מהמכות. הוא הגביה כתנתי, ואמר לערך כך: נו, אהה, קיבלת 'מנות' גדולות. ושאלתי לו: ומה היה עמך, הלוא ידוע לי שהלך אצלך בכעס גדול, וענה שב"ה הוא ניצל ממכות, כי בזמן שהביאו לו מנת הלחם הוא תלש חלק גדול, ואמר להשוטר השומר שצריך לבית-שימוש, וזרק שם הלחם והשומר לא הרגיש. ובזמן שהחוקר נכנס ושאל לשוטר אם אוכל מה שנותנים, ענה שבאמת אכל כל-כך מהר שאפילו לא הרגיש מתי אכל זה, ונתקבל זה אצלו.

כך עבר חג הפסח. בכל יום היו מביאים אסורים חדשים שהוציאו אותם מביתם באמצע הלילה, ומוליכים ישר לחוקר, ותכף מפילים אותם ומכים באכזריות, וסותמים הפה שלא תישמע צעקתו. פעם אחד בישבי בחדר חקירה בלילה עייף ויגע, והיה נשמע איך שבחדר הסמוך מכים, ואצלי ישבו שני

חוקרים, ואמר אחד לשני בצחוק: "טעם אוזע מאלאצאט", זאת-אומרת, שם כבר התחילו לטחון, וכמובן זה השפיע עלי עד כדי שברון-לב.

הם היו רגילים להפחיד האסורים בביטוי כזה: אנחנו נטחן בשרך עד שיהיה ממך "קאקלעטן" (קציצות), ואחרי המכות מורידים את המוכה למרתף בין שאר האסורים, שכבר היה להם ניסיון מהנעשה, ואז היה נודע לאסיר החדש כל מה שיקדים "להודות" על חטאים שלא עשה, ושהיה שייך לקבוצות שרצו להפיל הממשלה וכדומה, ייפטר יותר מהר מהייסורים, אך כמובן, יקבל עונש עשרות שנים עבודת-כפייה בסיביר, ועוד יותר מזה... וכמובן אנשים מהחוץ שמקבלים באופן פתאומי כזו מהלומה, בימים הראשונים כמעט לא יכולים לקחת אוכל לפיהם.

במשך שאר ימי הפסח נשארו מנות הלחם שלנו הפקר ולמרות שכולם היו רעבים, בכל זאת במשך הפסח נשאר קצת יותר לחם ובערעלע וגם אני קבלנו מזה הוספות לאחר הפסח, וזה נתן לנו אפשרות להתחזק מהחלישות.

מהחינוך ומהשפעת הרביים הק' וכן מהדוגמא שקיבלנו אנחנו הקטנים, הבחורים, התלמידים, לא היה לנו רגש שאנחנו בעלי מסירות-נפש עבור התורה והיהדות, רק זה היה כמו דבר שבלתי-אפשרי אחרת. ולא היה לנו חשבון שאנחנו סובלים עבור קיום התורה אלא להפך, שזה מגיע לנו בבחינת "אם בטלת מהתורה יש לך בטלים הרבה" וכנראה לא שמרנו הזמן היקר, נכשלנו בביטול תורה, לא היינו מרוצים באכילת לחם לבד והלכנו לשוק לבקש עוד דבר, כמו דג מלוח או ריבה וכדומה ועוד "חטאים" מעין זה.

החלטנו שבאם נזכה לצאת לחירות נשמח אם יהיה לנו אפילו רק לחם לשובע, ולא נבטל אף רגע לבטלה ונלמד בשמחה. כהמשך להחלטה הזו, הנה כשחזרנו לבית-האסורים, לא אכלתי אפילו רק הלחם והיה נשאר כמעט כל יום ממנו. איני יודע באיזה חשבון עשיתי זאת. חשבתי למה צריכים בכלל לאכול, צריכים להרגיל את הגוף בלי אכילה, עד שנחלשתי מאוד, והתחילו כאבים בחזה, והנשימה נעשתה קשה ועל רגל אחת נעשה כתם כחול ושחור כמו דם

שמתייבש, ונתפשט הכתם יותר ויותר והייתי הולך כמו נכה רגליים רח"ל, עד שהעבירו אותי לבית-הרפואה של בית-האסורים.

בימים ההם סבלתי כל כך עד שממש הייתי מסופק אם אשאר בחיים. לא דאגתי כל-כך על זה, אבל חשבתי מה יהיה עם גופי, הלוא הרשעים לא מתחשבים אפילו עם נפטרים, ומסתמא יוליכו את גופי על סוס ועגלה ויזרקוהו לבור עם שאר גופים...

בבית-הרפואה ביקשתי מהרופא שירשום לי הוספה ללחם מעט חמאה, וכנראה ריחמו עלי ומילאו בקשתי, וקצת-קצת חזרתי לכוחות ב"ה וגם הכתם נתמעט עד שנעלם, וכך החזיקו אותנו עד חודש כסלו תרצ"ט, והוליכו אותנו לנ.ק.וו.ד.

אהיה 0234567

בזמן הוזה נשתנה המצב הקשה במדינה קצת לטובה ואלו שלא הספיקו לשלח אותם לארץ גזירה ונשארו בחיים, התחילו לשחרר אותם. שני חבריי שוחררו ביום יו"ד כסלו (יומא קא גרים) ואותי החזיקו עד ח"י כסלו בצהרים, ומיהרתי לבית-הכנסת של הרה"צ ר' לוי יצחק מבארדיטשוב וצלה"ה, ומצאתי שם את ר' מיכעלע, חסיד רוז'ני, ובקשתי הראשונה היתה להניח תפילין.

באותו יום הלכתי לדואר ושלחתי טלגרם למוסקווע (איני זוכר איפה לקחתי כסף) ושלחתי מברק לבית ר' בערל קאבילאקער ע"ה (לברטוב) - אב של ייבדלו לחיים טובים ר' משה ור' שלום לברטוב שי' - וכתבתי שיצאתי "מבית-רפואה", והכוונה היתה ידועה לו.

אחר-כך נודע לי שהמברק שלי הגיע אליו בליל י"ט כסלו חג הגאולה, ואז היה בביתו התוועדות של אנ"ש החסידים החשובים של מוסקווע וביניהם גם ר' ניסן נעמאנאו ע"ה. וזה הוסיף להם שמחה, שזה סימן שיהיה גאולה לעוד אסורים מאנ"ש שאסרו אותם מקודם. אחר איזה ימים נסעתי למוסקווע לאחי נחום זלמן שי', ובמוסקווע היה אז המנהל הראשי של כל ישיבות ליובאוויטש המחתרניות, הלוא הוא היקר באנשים, איש המסירות-נפש הנפלא שמסר נפשו עבור כל תלמיד של ישיבה, הוא ר' יונה כהן ע"ה, שאחר-כך נאסר ע"י נ.ק.וו.ד.

ושם מרוב הייסורים והמכות שעינו אותו החזיר נשמתו המזוקקה ליוצרו, ה' ינקום דמו.

כשבאתי למוסקווע לקח אותי בעצמו לרופא יהודי שהכיר אותי, ועשו לי צילומים ומצאו שיש לי טיבערקולאז בשני הצדדים, ואני צריך לאכול דברים מבריאיים, ונסעתי לעיר מולדתי ולאבין אצל דודה שלי ע"ה והיה שם מה לאכול וב"ה חזרתי ונתחזקתי.

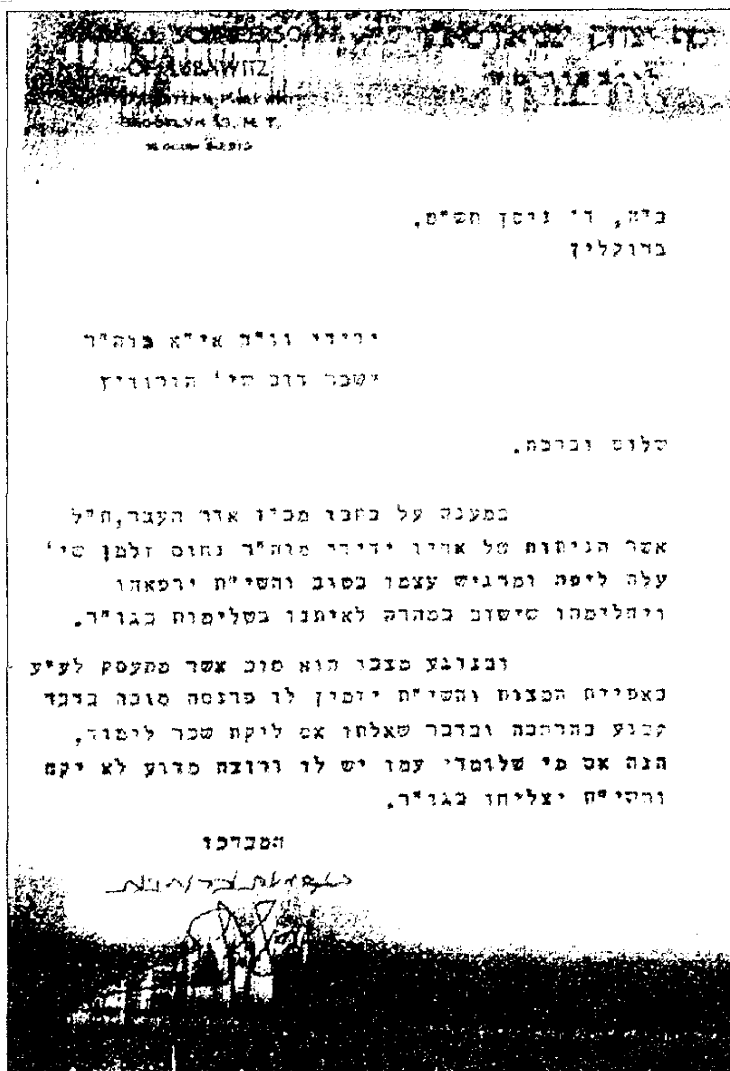
בכלל, מחיי אנ"ש בארץ הדמים בזמן הקאמוניזם יש הרבה מאוד לספר, וכל מה שרשמו וכתבו והדפיסו זה כטיפה מן הים של הצרות שעברו עליהם.

ידוע

שאחרי גמר מלחמת -

העולם השניה בין רוסיה ואשכנז, נתנה רוסיה רשות לפליטי פולין לחזור למולדתם פולין, ובהזדמנות זו יצאו הרבה מאנ"ש מרוסיה ע"י שנרשמו כפולנים או שהתחתנו עם פולנים וכדומה. זה התחיל בשנת תש"ו.

בזמן המלחמה לקחו אותי לצבא. תחילה שירתי באחד הגדודים שאומנו להישלח למערכה, במערכה עצמה נפצעתי ונשארתי בחיים בנסים, אחרי המלחמה קבעו שאני צריך להמשיך לעבוד בצבא עוד ב' שנים, ויזכרו לטובה משפחת ר' יעקב-

מכתבו של הרבי בקשר לבריאת אחיו ר' נחום זלמן ע"ה

יוסף רסקין ע"ה וייבדל לחיים טובים בנו, ידידי מנחם-מענדל שי, שרק בהשתדלותם הושגו עבורי מסמכים שפטרו אותי מהצבא. לא אכנס כאן לאריכות הפרשה. די אם אזכיר שהדבר סודר במוסקווה, ומיד לאחר-מכן נסעתי לסמרקנד שהיו בה כידוע הרבה מאנ"ש.

אוצר החכמה

בט"ו באב התחתנתי שם ואחרי איזה ימים יצאנו לדרך אל העיר לבוב, ממנה יצאו רכבות הפליטים לפולניה ובתוכן הרבה מאנ"ש, כפי שהזכרתי כבר קודם.

בראש-השנה ויום-הכיפורים תש"ז התעכבנו במוסקווה ומשם המשכנו ללבוב. כל מה שעבר בלבוב על אנ"ש עד שהצליחו לעבור את הגבול בכמה תאריכים, סופר ביתר פירוט ע"י ר' לייב מוצקין שי' שהרבה כידוע להתעסק בכך.

כשאני-לעצמי, הגעתי ללבוב עם אמי ע"ה ועם תבלחט"א זוגתי תחי', שם פגשנו במשפחת אחי נחום-זלמן שי' ובמשפחת גיסי הרה"ח ר' הלל אוימוב ע"ה.

מיד עם הגענו פתחנו בהשתדלות להשיג בכסף ניירות מזויפים של פליטים פולנים. עבור זוגתי ואמי השגתי נייר המאשר שזוגתי היא בת אמי. באשר אלי, המטפלים בהשגת הניירות אמרו ששיגו עבורי ניירות נפרדים שיציגו אותי בשם אחר בנפרד ממשפחתי. בינתיים, אמרו, תיכנס לרכבת הפליטים והנייר ימסר לך בדרך.

במוצש"ק ט' בכסלו תש"ז נכנסנו אני, זוגתי, אמי והרבה מאנ"ש לרכבת. בכניסה בדקו את שמותינו עפ"י הרשימות ומי שהיה ברשימה נתבקש למסור רשיון למעבר הגבול. הייתי אמנם ברשימה הכללית, אבל מאחר שלא היה לי עדיין רשיון הבדילו אותי מהנוסעים, ולאחר שהמטרה התירה לרכבת ולנוסעים להמשיך בנסיעה, האשימו אותי בנסיעה בלתי-חוקית ונסיון בריחה. כך נשארתי בידי המשטרה הרוסית מובדל ממשפחתי ומאנ"ש כאשר אשתי יוצאת מעבר למסך הברזל ומי יודע אם ומתי בכלל נשוב ונתראה.

היה לי כבר ניסיון ממאסרי הראשון מה זאת אומרת ומה מחכה לי. ידעתי שעכשיו יתחילו חקירות ודרישות מי אני ומה אני ועד מהרה יגלו שאני כבר מואשם אצלם בשני חטאים גדולים - האחד שאני מוברח מהצבא כנ"ל, והב' חטא יותר גדול - שברחתי מהנ.ק.וו.ד.

הדבר היה מספר שבועות קודם המלחמה. באחד הימים, בהלכי ברחוב בעיר מוסקווה, נתקרב אלי פתאום איש מחופש בבגדים ציבליים, הוציא מכיסו נייר המאשר שהוא סוכן נ.ק.וו.ד. וציווני להיכנס למכונת שלו. כשנכנסתי הוליך אותי ישר לבניין הראשי של מינסטעריון הנ.ק.וו.ד. של רוסיה, שם התזיקו אותי מספר ימים בחקירות. הם ביקשו שאגלה להם מהידוע לי איפה יש ישיבות מחתרטיות ואיפה נמצא ילד זה ובחור זה וכו', ובייחוד איפה נמצאים הילדים משה ושלום לעווערטאוו שי, בניו של ר' דובער (קאבלאקער) לעווערטאוו.

הם הניחו שאני אכן יודע איפה הם, מאחר שלעווערטאוו ואני מתותנים בינינו, ומאחר שהבנים לא נמצאו על-ידם אצל אביהם, הניחו שהם נמצאים באיזו ישיבה מחתרטית.

אמרתי להם שלא ידוע לי דבר ולבסוף אמרו אדרבא, הם משחררים אותי בתנאי שאמשיך ללכת לבית-הכנסת ואהיה בקידושים ובהתוועדויות של אנ"ש, ואחר-כך אבוא לספר להם מהידוע לי.

הייתי מודאג ומופחד מאוד, כי ראיתי שידועים להם פרטים רבים מהנעשה בין אנ"ש, ובפרט פרטים הקשורים באחי נחום-זלמן וחותנו ר' בערל הנ"ל. החוקר הראה לי כמה תיקים של האשמות נגד אחי ור' בערל, וחשבתי שאם אברח ממוסקווה רק אגביר את הסכנה הנשקפת להם. החלטתי שלא לגלות את דרישת החוקרים לאף אחד ועם זאת שלא לברוח ממוסקווה. קיוויתי שבע"ה אחזיק מעמד שלא לגלות שום דבר לא רצוי אפילו אם אהיה בעצמי בסכנה, אלא שבחקירות הבנתי שלא ידוע לאנ"ש איך מרגלים עליהם ולא יכולתי להתאפק שלא לגלות להם ולהתריע שצריכים זהירות גדולה, ולבסוף סיפרתי את הדבר לר' בערל הנ"ל.

ר' בערל התייעץ עם האחראים של אנ"ש והללו קראו לי ופקדו עלי שאברח, ואעפ"י שהדבר היה נגד עמדתי ושכלי קיבלתי פקודתם ונסעתי לעיר מולדתי זלאבין. שהיתי שם איזה זמן אצל דודתי עד שכעבור זמן-מה נודע לי שבחור אחד הגיע לזלאבין בשליחות הנ.ק.וו.ד. ושאל עלי. ברחתי מיד לעיר באברויסק אל בנה של אותה דודה, וכעבור מספר שבועות התחילה המלחמה הגדולה והנוראה.

המשך קורותי וקורות אנ"ש בשנים אלה הוא סיפור בפני עצמו.

עֵתָהּ, כשנפלתי לידם מקץ המלחמה בנסיוני לברוח מלכוד לפולין, ידעתי שיאשימו אותי מיד בשתי הבריחות הנ"ל מהצבא ומהנ.ק.וו.ד. שהרבה חיפשו אותי. הייתי מפוחד מאוד ובעיקר מבולבל, שואל את עצמי איזה גישה לקחת בחקירות שמחכות לי ומה לענות על כל השאלות כדי שלא ייודעו מי אני.

הורידו אותי לחדר צר וחשוך ומאורך שהיו בו כבר מספר אסורים. בתוך הצער והדאגה עלה בדעתי מה שלמדתי ב"דרך מצוותיך, בשורש מצוות התפילה שנוסח התפילה וג' פעמים בכל יום זה מדרבנן, אבל בעת צרה ה"ו, הרי זו מצווה מן התורה להתפלל ולהתחנן להשי"ת המושיע בעת צרה, ומכאן שבמצבי הנוכחי זכותי וחובתי לקיים מצווה זו כפשוטה.

על-יד הכניסה לחדר, עמד עביט עבור האסורים לעשיית הצרכים, ואמדתי שעד הקיר הנגדי יש ד' אמות. עמדתי אפוא ליד הקיר והתפללתי לאבינו שבשמים שייתן לי דעה נכונה ואדע מה להשיב.

כשנקראתי למחרת לחקירה הראשונה החוקר הקדים באופן ברור שעלי לתת על כל שאלה מענה נכון ואמיתי שלא יהיה בו שום שקר, כי בין כך וכך תיוודע האמת, משום שיש ברשותם כמה אופנים להוצאת האמת. ידעתי שהם אמונים על כך, ובכל-זאת החלטתי לומר שאני פליט פולני ולהסביר בכך מדוע הייתי רשום ברשימה הכללית, ובאשר לאישור חציית הגבול, החלטתי לומר שאבד ואיני יודע איפה הוא.

אולם החוקר לא נחפז. בראש-ובראשונה התחיל למלא פרטיכל. הוא שאל את שמי, את שם משפחתי, גילי, מקום הולדתי - המדינה, העיר, הכתובת וכו' וכו', ואחר החל לחקור איפה הייתי ברוסיה בשש שנות המלחמה ושוב ביקש את שמות הערים, הכתובות וכו'.

הייתי מהומם. על שאלות אמת אין צורך לחשוב, וכדי שלא ירגישו שהכל שקר הייתי צריך לענות על שאלה מהר בלי שירגיש שאני בעצם חושב איזה שקר למסור לו. מובן שכל המענים שנתתי היו כמו שאומרים "מההפטרה", אך

ידעתי כל הזמן שאפילו אם לא יעמוד על השקרים, עדיין מגיע לי עונש על הניסיון לעבור את הגבול באופן בלתי-חוקי.

לאחרי מספר ימי חקירות בתחנת הגבול, העבירו אותי עד המשפט לבית-אסורים בעיר סאמביר. ימים אחדים קודם הפסח החזירו אותי לעיר הגבול שם נערך המשפט של כמה אסירים שנאשמו בחטאים כאלה ואני בתוכם, ושפטו אותי לב' שנים של עבודת כפייה במחנה-אסורים.

גזר-הדין ניתן שבוע לערך קודם הפסח. באותו מרתף היו עמי עוד אסורים, מהם שנתנו להם עונש ג' שנים ומהם שפחות, ולאחד אף רשמו שהוא יוצא לחופש, אבל נשאר איתנו עוד כמה ימים עד השחרור.

בין השוטרים והשומרים היו גם אוקראינים ופולנים, אנשים מבוגרים שידעו מנהגים אחדים של יהודים, ונודע להם שאני לא אוכל לחם בפסח. כנראה שהיו אנשים ישרים, כי מסרו לי איזה ביצים מבושלות ותפוחי-אדמה אפויים עבור חג הפסח שצריך לבוא. בינתיים נודע לאסירים שבהתחלת הפסח נועבר למחנה גדול של אסירים בעיר לבוב, שם מארגנים קבוצות גדולות ושולחים אותן למחנות-עבודה רחוקים בסיביר ובמזרח-הרחוק (ליד יפן). הידענים הוסיפו שהנסיעה אורכת כמה חודשים ויש שמתים בדרך.

לי היה מובן שאף אחד מהמשפחה, מהקרובים והידידים, לא יודעים ולא יכולים לדעת איפה אני, מפני שלא היה ידוע לאף אחד באיזה שם אני רשום. אם כן, מי יכול לעזור לי ומאין יבוא עזרי? – רק מהיחיד והמיוחד יבוא עזרי, מעם ה'.

כפי שאמרתי, גוי אחד מאיתנו נשפט לצאת לחירות ובינתיים נשאר איתנו איזה ימים, ועלה במחשבתי לנסות איתו דבר באופן של 'שלה לחמך על פני המים' וגו'. נזכרתי בכתובת של אחד מאנ"ש שהיה גר בלמברג, הלוא הוא ר' דוד פבזנר, דוד של הרב הלל פבזנר. ידעתי שבנסיעתו לעירו הגוי הזה יצטרך לנסוע דרך למברג, ונתתי לו מכתב למסור להג"ל, תוך הבטחה שאין ספק שמקבלי המכתב ייתנו לו עבור המעשה איזו מתנה.

כתבתי במכתב בלשון רוסייה (כי ידעתי שקיימת אפשרות שהשלטונות יבדקו אותו קודם היציאה). ציינתי שאני זה וזה כפי שרשום בתיק החקירה שלי. הודעתי

שאני שפוט לב' שנים ואמצא במחנה האסורים בלמברג בימי הפסח, וביקשתי שיביאו דברי מאכל. בסוף המכתב ציינתי באופן לא מובלט ששמי באידיש הוא "בערל". היה לי ספק גדול אם יצא מזה משהו, אך מסרתי לו את המכתב ואחר המשכתי עם כל האסירים בדרך למחנה הגדול בלמברג.

בימי הפסח הייתי רעב מאוד. איני זוכר איזה יום של פסח היה זה, והנה קוראים לי ללכת לאיזה בית במחנה, שבו היו מוסרים לאסורים חבילות של דברי מאכל שהגיעו מקרובים.

בחבילה שקיבלתי היו כמה ביצים מבושלות, תפוחים ומצות, והבנתי שזו תוצאה של המכתב. אחר-כך נודע לי שהגוי אכן מסר את המכתב לר' דוד והלה מסרו למרת שרה קצנלבוניגן ע"ה שנקראה "הדודה שרה" - האמא של יבלחט"א ר' ש"ז ומשה קצנלבוניגן שי'. האשה הנפלאה הזו נודעה במעשיה הטובים ובפרט בדברי ההצלה לרבים. היא היתה זו שהתחילה להשתדל עבורי כפי שאספר כדלהלן.

בזמן שקיבלתי את החבילה, נודע לי שבחדר אחר כלוא אסיר יהודי, מי שהיה ראש הקהילה היהודית של למברג, וביקשתי מהאחראי על החבילות שהיה אסיר יהודי שיואיל למסור מחבילתי איזה חלק לאסיר הנ"ל. הלה הסכים ואחר-כך נודע לי שאכן מסר.

באשר אלי, לא עלה בידי ליהנות הרבה מחבילתי, כי מחנה המעבר היה מלא בגזלנים, וכאשר אחד קיבל חבילה הללו היו גוזלים ממנו, וכך היה גם עמדי. לא הספקתי אפילו לטעום ופתאום נתקרב אלי גזלן מפורסם ולקח את החבילה. זותי קצת הצידה אך הלה חשב שאני רוצה להתנגד, נתן לי מכה כדי שאשב במנוחה, ובאדיבותו נתן לי איזה דבר ולקח את כל השאר.

כך עבר החג ברעב ובמצוק ובעיקר העדר השתייה שהציקני מאוד. לא שתיתי כי המים הובאו לאסורים באותם כלים שהובא בהם המרק. לאחר העברת המרק לא הקפידו לנקות אותם ובמים נראו פירורים. לפי ידיעתי היו אלה שרידי קטניות, אבל התאפקתי עד אחרון של פסח, יום השמיני, ולא שתיתי. באותו יום פגשתי אחד נושא שני כלים עם מים. היה קשה לי להוסיף ולסבול וחשבתי שבאחרון של פסח יכולים להקל על ספק כזה. ביקשתי אפוא שייתן לי לשתות זרווח לי.

אחרי הפסח החלו ראשי המחנה לארגן קבוצה גדולה לשילוח למזרח-הרחוק של רוסיה, מרחק של כמה אלפי קילומטר מלמברג.

והנה כמה וכמה פעמים בא מישהו שהקריא את שמות אנשים הרשומים לשילוח וביניהם גם את שמי (וייגרטען) וכל פעם שהקריא היה מסתכל בי באופן מיוחד, ופעם אפילו לא הזכיר את שמי כרשום לשילוח אלא רק ששאל מי הוא וייגרטען, וכשעניתי שאני הוא זה הסתכל בי והלך... לא הבנתי את הסיבה לכך אבל גם בלי להבין קיוויתי שלא אשלת עם האסורים שהייתי איתם, מהסיבה הבאה.

עד השילוח, הייתי בחדר גדול עם הרבה אסורים, כולם יושבים וישנים על הרצפה זה בצד זה.

בין האסורים היו גזלנים גדולים וכמה מהם כעסו עלי מאוד, ובמיוחד אחד מהם שהתפאר שיהיה הראשון שיהרוג אותי לאחר שנצא לדרך.

^{אוצר החכמה} לכעס שבלבם היתה סיבה זו: מיד כשהביאו אותי ועוד אסירים מהמשפט לאותו חדר, התקרבו אלי כמה אנשים ולקחו ממני בחוזקה שק שהבאתי עמי עם כמה בגדים וחילקו אותם ביניהם, ומובן שלא יכולתי לעמוד נגדם.

באותו מחנה היה מנהג, שכל יום לעת ערב היו נכנסים קצינים מהנהלת המחנה לבדוק ולמנות את מספר האסורים, וכשגמרו יצאו וסגרו את החדר מבחוץ. באותו יום שגזלו ממני את השק, הצבעתי קודם שיצאו לסמן שיש לי שאלה, וקיבלתי הרשות לשאול. אמרתי שאני חדש במקום; הגעתי רק היום, וכאן שאלתי שאלת תם - האם בכלל נהוגים כאן סדרים כלשהם, שיש דברים שמותר ויש שאסור - או שאין פה סדרים, לית דין ולית דיין וכל אחד יכול לעשות מה שרוצה?

ענו לי הקצינים בתמיהה: מה פירוש? איך אפשר שמישהו יוכל לעשות רצונו? ואז סיפרתי את כל העניין שעשו לי. שאלו הקצינים מי הם אלה והצבעתי עליהם - זה וזה וזה והקצינים פקדו עליהם תכף לצאת מן החדר.

כנראה שהם קיבלו מכות, על כל פנים נצטוו להחזיר לי תכף הכל, וכך היה. רגע כמימרא וכל מה שלקחו היה מונח אצלי והדבר גרם השתוממות אצל כל האסורים: אצל הישרים ששמחו על התוקף והאומץ שלי, ואצל הגזלנים שכעסו עלי כעס גדול על שגרמתי להשפיל ולהפחית תוקפם, ואפילו אצלי-עצמי,

שהתפעלתי עלי איך העזתי ולא פחדתי מהתוצאות (אגב, כשהתעוררתי אותו בוקר מהשינה נפל לפי הפסוק מתהילים "יחלקו בגדי וגו' ו"על לבושי" וגו').

והנה בא היום והוציאו לחצר המחנה את האסורים העומדים לשילוח ביניהם גם אותי, ושמו סביבנו שמירה גדולה. השוטרים ציוו על כולם שלא לעמוד אלא רק לקפל הרגליים ולהשפיל הגוף מבלי לשבת על הקרקע, ואילו לי אמרו שלא להתחבר עם כולם אלא לעמוד מן הצד.

המעמד הזה נמשך כמה שעות, הם כורעים בכאב ואני עומד בלי שמירה מיוחדת ואפילו מסתובב קצת בחצר.

מובן שלא הבנתי מה נעשה עמדי. תוך כך שמעתי אחד מהקצינים שואל את השני למה לא מקבלים גם אותי, והלה ענה שלא מוצאים את התיק שלי. הבנתי אם כן שאני מופיע ברשימה, אבל התיק שלי חסר. ידעתי שלכל אסיר יש תיק מיוחד אצל ההנהלה, המכיל את כל הפרטים אודותיו - שמותיו וכו', משפטו וכו' - ושום הנהלה לא מקבלת אסיר בלי התיק שלו. במקרה שלי, לא קיבלה אותי ההנהלה שהיתה צריכה להוליך את הקבוצה ברכבת למזרח-הרחוק.

בינתיים לא היה לי שום הסבר לכך. השוטרים הוציאו מן המחנה את הקבוצה הגדולה ואני נשארתי במחנה בלי השגחה מיוחדת. אחר-כך נתחברתי לאיזו מחלקה אחרת של אסורים, וכך ניצלתי מפחד הגולגים והשילוח. כעבור איזה זמן קיבלתי הוראה לבוא לפגישה עם אנשים מהחוף, זאת-אומרת קרובים או ידידים.

כשנכנסתי למקום הפגישה, אני רואה את "מומע שרה" ועוד איש יהודי, וזו אומרת לי שהוא אדוואקאט. הלה שאל אותי במהירות במה הוא שמתי וכמה זמן מאסר נגזר עלי, ומומע שרה אומרת לי מהר (כנראה שהרשו להם לפגוש אותי זמן קצר בלבד) "תדע שאנחנו הצלנו אותך מהשילוח המסוכן והדבר עלה ט"ו אלף רובל" (סכום גדול בזמן ההוא) ואז היא לוחשת במהירות שהם שיחדו את האחראים במשרד המחנה והללו הטמינו את התיק שלי מן הצד, ועכשיו יעבירו אותי למחנה עבודה קבועה בלמברג גופא וכאן אשאר. כך נודעתי שאיני אבוד. אנ"ש יודעים איפה אני - ונעשה לי קל יותר על הלב. התמלאתי תקווה שהשי"ת עוד יביא לי ישועה מהמצב.

כשהלכו הוכחתי את עצמי: ראה בערל, חשבתי, מקודם לא סמכת על שום ברנש בעולם, כי לא היה לך על מי לקוות, והתקווה וביטחון היו ש"עזרי מעם ה'" בלבד, ועכשיו יש לך ב"ה ביטחון בה', אבל גם קצת במומע שרה...

הבטחתה של מומע שרה התמלאה והועברתי למקום החדש - חדרים גדולים לשינה, מיטות כפולות לכמה מאות אנשים בחדר אחד ובכל יום בבוקר מוליכים את האסורים תחת שמירה גדולה לעבודת היום - בניית בית-חרושת לייצור עששיות חשמל.

כל השבוע הראשון חלף כך בעבודה קשה, וכשהגיע שבת-קודש הראשון לא ידעתי מה לעשות כדי להינצל מהלול שבת מכניסתה. בסופו-של-דבר, ביום שישי בבוקר נשארתי במחנה ולא הלכתי למקום שמתאספים בו ויוצאים מן המחנה לעבודה. כשהאחראי מצאני בחדר דרש לדעת למה לא הלכתי לעבודה ועניתי שאני חולה ואיני יכול לעבוד. טען האחראי: הלוא יש הסדר שמי שרגיש שהוא חולה צריך ללכת בהשכמה לרופא המחנה לבדיקה, ואם הרופא קובע שזה נכון נותן לו פתק של פטור. אמרתי שאני פה חדש ולא ידעתי מזה. אמר האחראי: אחר-כך נחליט מה לעשות אתך.

כל יום השישי הייתי בחדר. בליל שבת-קודש בשעה עשר לערך, קודם ששכבו לישון, נכנס אחד עם רשימה גדולה והיה קורא שמות עפ"י הרשימה ובסופה הזכיר גם את שמי "זייגר טען", מפני ש" " היא האות האחרונה. כשגמר להקריא, פקד שאלו שהזכיר את שמותיהם יישארו למחרת במחנה ואחר-כך יאמרו להם מה תפקידם.

בינתיים גודע לאסורים שבית-חרושת של תפירת נעלי-בית מעור (באידיש "טאפקעס") עשה חווה עם הנהלת המחנה לתפור להם נעליים כאלה, ומובן שאלה שזכו לעבודה הזאת שמחו, משום שלא היתה כעבודת הבניין הקשה שנעשתה בחוץ, תחת קור וגשם וכו', אלא עבודה קלה יותר שנעשתה פנימה באולם. הם שמחו, אבל עבורי לא היתה בכך שמחה, כי גם תפירת נעליים מאבות-המלאכה, ולכן לא דחקתי עצמי בבוקר יום השבת לזכות הזו, ומאחר שהיתה זו התחלת העבודה במקום החדש והעניין עוד לא היה מאורגן, השומרים

לא הרגישו בי שאני חסר במקום העבודה, וכך העברתי את יום השבת-קודש הראשון בלי לחללו.

בשבוע הבא כולו עבדתי בתפירת נעליים. היו באותו מקום שולחנות ארוכים וספסלים, אחראי אחד על כל עשרה או יותר אנשים ואחראי נוסף על כל החדר. כשהגיע ערב שבת-קודש הבא אמרתי לאחראי על החדר: הלוא צריך להעמיד מישהו על-יד דלת הכניסה כדי לשמור שלא יוציאו לחוץ חתיכות עור ונתתי לידו איזה דבר. הלה הסכים מיד לתת לי את השמירה שביקשתי וכך עברה שבת נוספת בלי לחללה.

בשבוע הבא חזרתי וביקשתי מהאחראי שיסכים שאשמור כבשבת שלפנינו, אך הפעם לא הסכים בטענה שלשמירה הזאת מתאים אפילו אדם שחסרה לו יד וכדומה שאינו יכול לעבוד בתפירה, אבל אתה, אמר לי, יש לך ידיים ואתה מסוגל לתפור!...

השבת התקרבה ולא ידעתי מה לעשות, איזו עצה למצוא. בשבת-קודש בבוקר הלכתי למקום העבודה והרגשתי כמו אדם קשור בשלשלאות שמכריחים אותו לעשות מה שמצווים עליו. ישבתי על-יד שולחן העבודה, וכשכולם התחילו לעבוד, היד שלי לקחה את החוט ולא היתה מסוגלת להשחיל אותו במחט המכונה. הייתי מבולבל והמחשבות התרוצצו בי. אם לא אעבוד ישלחו אותי כהרגלם לארץ גזירה בסיביר וכדומה. פה ב"ה איני נכשל בטריפה כי מביאים מזמן לזמן אכילה ואפילו תפילין הביאו לי, ובסיביר אפסיד את כל אלה וקרוב מאוד לוודאי שלא אנצל שם מחילול שבת ח"ו - אם כן, עדיף אולי חילול שבת אחת וכו' על חילול ואיבוד כל השאר.

המחשבה הזאת כמעט הכריעה אותי, אבל אז באה מחשבה אחרת - למה לי לדאוג על מה שיהיה ולמה לי לדאוג עבור הקב"ה? - עלי לעשות רק מה שבידי היום, זאת-אומרת להשתדל ככל האפשר שהיום הזה יעבור בלי חילול שבת, והתוצאות הן עסקו של הקב"ה והוא ית' יעשה כרצונו און פארדאגניט דעם ריבונו של עולם. כך השבתי, וב"ה שבמחשבה זאת ובהחלטה זו קמתי ממקומי ויצאתי החוצה לחצר המחנה.

כשהגעתי לחצר פגשתי שם אחד שהיה אחראי על ניקיון המחנה ותחתיו כמה אסורים מנקים את החצר. ידעתי שהאחראי אסור כמוני ויהודי כמוני ואדם ישר.

אמרתי לו שקיבלתי פקודה שאני שייך לקבוצה שלו והוספתי: ומאחר שאתה יהודי, תבין אותי שאיני רוצה לחלל שבת ולא תיתן לי שום עבודה. הלה סכים והוסיף: אבל אל תסתובב לי מול העיניים. לך והתחבא באיזו פינה ולא ירגישו בך. הלכתי אם כן למיטה שלי, שכבתי וכיסיתי עצמי בשמיכה שלא אהיה ניכר. הדבר היה קשה מאוד כי היה זה יום חם והנשימה תחת השמיכה היתה קשה, אבל שמחתי וחשבתי שהכל כדאי.

כך עברו בערך כמה שעות, עד שהאחראי על שולחן העבודה שלי בבית-החרושת מצאני ובא אלי בטענה - למה הלכת ועזבת את העבודה. איני זוכר אם אמרתי את הסיבה, אבל אמרתי שאיני חוזר. אמר האחראי: תראה, אילו היית עושה לפחות קצת הייתי יכול להוסיף ברישומים שעשית יותר, אבל כשאתה אפילו לא התחלת - מה אני יכול לומר להנהלה? אמרתי לו: אתה לא אשם. העניין לא נוגע לך ותענה להנהלה מה שאתה רוצה.

הלה הסתלק ואני נשארתי במקומי, מחכה שהשבת-קודש תעבור בקדושה והתוצאות בידן של הקב"ה.

וכך הגיע היום סמוך לערב, ואני כבר שמח שהשבת עברה בלא לחללה, ופתאום מופיע האחראי הנ"ל ואומר לי: תדע שראשי ההנהלה מחפשים ודורשים שתבוא אליהם, ועכשיו אתה מוכרח ללכת עמי.

נפחדתי, אבל יום שבת-קודש כבר היה קרוב לגמרו והלכתי. כשבאתי אליהם ראיתי ביניהם אחדים שהיו מוכרים לי ואחד שלא הכרתי (אחר-כך נודע לי שהוא יהודי, ולא זו בלבד אלא שהיה אותו מנהל שעשה את החוזה בין הנהלת המחנה למפעל תפירת נעלי-הבית).

שאלו אותי ראשי ההנהלה למה לא עשיתי את העבודה המוטלת עלי, וכשעברו איזה רגעים בשתיקה כי הייתי מופחד ולא ידעתי מה לענות, שאל אותי האיש הנ"ל בלשון רוסיה - האם מפני שהיום שבת? ועשיתי בראשי תנועה שפירושה "אם אתה מבין מעצמך אז זהו זה". הלה אישר שהבין ולא האריך בדיבורים. עבור עבודות הנעליים, אמר בקצרה, יש פה מחסן של עורות שהם דבר יקר. כשנודע שגונבים ממנו העמדנו שומרים מקבוצת מכבי-האש של המחנה, כולם אסורים, ואז נודע שגם שומרים אלה גונבים. עתה אנו מחפשים איש נאמן שיכולים לסמוך עליו לתפקיד השומר, והנה המנהל הראשי של

עבודות המחנה והקצין והראש של המשטרה החשאית (זאת אומרת הנ.ק.וו.ד.) של המחנה המליצו עליך שאתה הוא האדם הראוי לתפקיד זה ויכולים לסמוך עליך שאתה נאמן. האם אתה מוכן ומסכים לזה?

עניתי שכן - אני מסכים ומוכן לשמור יומם ולילה - רק שעכשיו אני מבקש שייתנו לי קצת זמן, כי לא אכלתי ורציתי לקיים מקודם גם מצוות סעודה שלישית כי היה עוד זמן לזה...

כך נהפכתי מבונה ותופר ל"שומר ישראל" ושמחתי מאוד. בזמן השמירה היה לי זמן להתפלל ואפילו בתפילין ולומר תהילים וכו'. פרט לכך, גם בגשמיות היה יותר טוב. לא עשיתי עבודה קשה וקיוויתי שאשרד.

לא הבנתי את הסיבה שבחרו בי אבל תליתי זאת בהחלטה לקיים מצוות בכל מחיר ולהניח תפילין אפילו באולם שיש בו 200 אסורים.

בידעם שלפעמים אסיר מאבד עצמו לדעת מפני פחדו על מה שמחכה לו, קודם שמכניסים אותו לבית-האסורים בודקים בקפידה את כל הפציו ולוקחים ממנו כל משיחה שיש עליו ומסירים ממנו האזור ואפילו כפתורים ממתכות.

גם עלי ערכו חיפוש כזה ומצאו אצלי התפילין. אחד מהשוטרים היה יהודי צעיר, ואמר לי בנחת (כנראה מצער על גורלי) שחייבים להסיר את הרצועות. הם אכן חתכו אותן והחזירו לי את הקציצות, אבל כשהביאו אותי למחנה העבודה וראיתי שמרשים שם להחזיק את כל הנ"ל ביקשתי מדודה שרה למסור לי תפילין.

זה היה בחודשי הקיץ. היום מתחיל מוקדם, מעוררים בהשכמה לעבודה והזדרזתי להניח התפילין תכף לקימה, כי אחר-כך מי יודע אם תהיה הזדמנות לכך. האסורים עוד היו בחדר ולא היה לי מקום מוצנע, לכן עמדתי ליד מיטתי, הנחתי התפילין והתפללתי למרות שזה ניכר לכל. הרגשתי שאם יש בחדר 200 אנשים לערך, הנה ארבע-מאות עיניים מסתכלות בי בתימהון - כל אחד לפי הרגשתו. יש החושבים איזו חוצפה, הלוא פה כל אחד משתדל להיות מוצנע בתוכו כדי שלא ישימו-לב אליו, ובפרט בעניין של דת שהממשלה והמדינה נגדו ורוצים לעקרו - וברנש זה לא מתחשב בכך. אצל אחרים היתה הרגשה של כבוד כלפי, שאיני מתרגש מכל זה ועושה מה שלדעתי צריך אחר-כך פגשתי באלה

- אסורים בעלי דת, אדוקים באמונתם, שהיו נקראים "באפטיסטים". אצלם למשל אסור לישא כלי זין, ובזמן המלחמה לא הסכימו להשתתף בה והשלטונות הכניסום לבית-האסורים. הם היו קבוצה של אנשים מבוגרים לפי-ערך, ולאחר ימים אחדים שבהם המשכתי להתפלל ולהניח תפילין, בא אלי אחד מהם כנראה בשם כולם, ואמר לי: כל הכבוד לך. גם אנחנו מאמינים בבורא עולם וגם אנו מתפללים אליו. אבל אנחנו או מפחדים או מתביישים ועושים זאת בצנעה ואילו אתה עושה את שלך בפרסום.

פרט לאלה, היו שגם גם הרבה יהודים שגם הם התחלקו כנראה לשני סוגים: אלה שכעסו עלי והשתדלו שלא להראות שהם בני גזעי בחשבם שהתנהגותי גורמת שנאה ליהודים, ואלה שהתנהגותי גרמה להם הערצה אלי כפי שראיתי בפועל.

הסדר במחנה אסר לגדל שער הראש מטעמי נקיות, אבל התיר לגדל שערות הזקן, לכן גידלתי הזקן. אחד ממנהלי המחנה היה גוי רשע. כנראה שלא נשא-חן בעיניו שאני יוצא דופן ויחיד בכך, ונתקנא בי דוגמת המן הרשע. פעם אמר לי שצריך לנקות את בית השער של המחנה ושלח אותי לשם לעשות הניקיון. כשנכנסתי לבית, אחזו בי בחוזקה כמה חיילים שהיו מוכנים לכך עוד מקודם, הניחו אותי על הרצפה ואחד מהם גזז לי הזקן.

כשהדבר נודע ליהודי המחנה הצטערו על צערי ועל הזלזול והפגיעה בכבודי ובפרט שלא עשיתי שום דבר עוולה. הדבר פגע גם בכבודם, וכך באה אלי קבוצה מיהודים אלה ואחד מהם אמר לי שהוא מדבר בשם כולם: הם מוכנים ורוצים לעשות משפט נגד הרשע הזה - האם אני מסכים לכך?

עניתי שאיני רוצה בזה והסברתי שאני רוצה להיות במנוחה. מובן שלא יכולתי לגלות להם שהטעם שלי להתנגד למשפט היתה העובדה שאיני רשום בשמי האמיתי וקרוב הדבר לוודאי שממשיכים לחפש אותי.

אישור לכך קיבלתי מר' מ"מ פוטרפס שי'. הוא עצמו נשאר תפוס הרבה שנים ברוסיה, ופעם סיפר לי שבישבו אצל החוקר שלו, אמר לו החוקר שידוע להם שגורעוויטש (הכוונה אלי) נמצא תפוס בידם אך בשם אחר. אם כן, הייתי בסכנה תמידית. הם לא ידעו שאני מצוי בידיהם, וזה בעצם היה פחדי כל זמן

שהייתי תפוס – לכן לא רציתי לעשות משפט, שבו נהוג לשאול עוד פעם מי ומה אני וכו'. בכל אופן, הזקן כבר היה גזוז ומה יועיל משפט?

כאמור, המשכתי להניח תפילין ולהתפלל ולא זו בלבד שלא היתה לי אפשרות להסתיר את זה אלא שבעצם לא כל-כך השתדלתי, עד שפעם נקראתי להתייצב לפני שר המשטרה החשאית, זאת-אומרת מחלקת הנ.ק.וו.ד. של המחנה, שתפקידו להשגיח מה עושים האסורים נגד החוק, מה הם מדברים וכו'.

הלה טען נגדי – איך זה שאתה משפיע ומפרסם ענייני דת בין האסורים – דבר שנחשב לחטא גדול ומנוגד לחוק? אתה יכול להיות דתי, אמר לי, אבל אסור להתעסק בהשפעה!

עניתי שאני עושה את ענייני הדת שלי רק בעצמי ולא עוסק בהשפעה – דבר שלא היה נכון כי האמת היא שהנחתי את התפילין שלי עם איזה יהודים... הוסיף החוקר וטען כי בזה גופא שאני עושה ענייני דת בפרסום הדבר נחשב להשפעה, ואני נשארתי בשלי שעשיית ענייני דת לבד אינה נחשבת השפעה וכו'.

החוקר לא האריך עמי בדיבורים וציווני ללכת ממנו, ושיערתי שמכל אלה נעשה ידוע להם שאני מאמין בבורא עולם – שיש אדון גם לבירה זו וגם לכל בית-האסורים עם ההנהלה שלו, ומכאן הבינו אפילו הרשעים האלה – "חבר גנבים וגזלנים כולם" – שעל איש כמוני יכולים לסמוך יותר מכולם משום שאני ישר ולא גנב. וכך נשארתי שומר במחנה אפילו לאחר שנפסקה עבודת הנעליים, ועם הזמן מסרו לי אפילו שמירת הצינוק והפושעים שמכניסים אליו. כך נמשכה ישיבתי במחנה בלא ייסורים מיוחדים ולפי ערך במצב טוב ב"ה.

בכל משך ישיבתי הייתי תפוס בדאגה ויראה תמידית איך אשתחרר – כי אפילו ייתן לי השי"ת כוח לגמור את ב' שנות המאסר, בעת שחרור עלולים לגלות מי אני באמת.

ידעתי כי בעת שמגיע זמנו של אסיר להשתחרר, קוראים לו למשרד, שואלים אותו לכל פרטי-פרטיו משווים את מעניו לכתוב בתיק שלו וכו', ואילו הפרטים בתיק שלי היו כולם בדויים ולא נכונים, והגרוע מכל, שנמסרו על-ידי באופן פתאומי, כשהייתי מודאג ומבוהל מפילתי בידי הרשעים ומוכן שלא זכרתי את

כל השקרים שאמרתי. אם כן, חשבתי, איך אשתחרר? ויותר מכך – הרי ברגע שיתגלו השקרים יפתחו נגדי בחקירה חדשה וקשה, ומי יודע איך התוצאות יכולות להיות מכל זה... זו היתה דאגתי התמידית.

והנה בתוך המחנה היתה נמצאת גם מרת קוזלינער תחי', זוגתו תבלח"ט של ר' חיים-זלמן קוזלינער ע"ה שקיבלה עונש של עשר שנות מאסר, וכיוון שהיתה בנפילת-רוח גדולה מזה, הייתי תמיד מנחם אותה שהקב"ה יעזור לה. הרבה פעמים סיפרה לי שעוד קודם שנפגשה עמי חלמה שהיא מספרת לאיש בעל זקן שחור שקיבלה עונש של עשר שנים והוא מנחם אותה שבפועל לא תשב את עשר השנים.

כבר סיפרתי שאחרי שנודע למומע שרה מקום הימצאי, היתה מוסרת לי מזמן לזמן מאכל כשר ולפעמים משיגה גם רשיון פגישה.

באחת הפגישות האלה הציגה לפני שאלה: היות שיש אפשרות להשתדל לשחרר אחד מאתנו ע"י שוחד – שרושמים שהאסיר חולה ולא שייך לעבודת כפייה ומשחררים אותו קודם הזמן – מה דעתי: האם לשחרר קודם אותי או קודם את מרת קוזלינער.

איני זוכר בדיוק איך שאלה, אבל מדבריה היה מובן לי שרק בהחלטתי תלוי הדבר מי ישוחרר קודם (ומאוחר יותר אף נודע לי שהכסף שהיה ברשותה נועד בעיקר עבורי).

ועניתי בפשטות כי מאחר שמרת קוזלינער נשפטה למשך מאסר הרבה יותר ממושך ממני ברור שהיא קודמת. מומע שרה ושותפיה החלו אם כן להשתדל עבורה, ושנים אחר-כך כשהייתי פה בצרפת, סיפר לי בנה הרב ר' מרדכי קוזלינער שי' פרטים על ההשתדלות, ועובדה שכעבור זמן-מה אכן נשתחררה בפועל.

יוצא שדאגתי לטובתה למרות שזה היה להפך עבורי, אבל בפועל יצאה מזה טובה בחיים לא רק עבורה אלא ואפשר בעיקר גם עבורי.

כפי שסיפרתי לעיל, הופרדתי מכל משפחתי, מזוגתי, מאמי, מאחי ומאנ"ש ע"י מחיצה של ברזל, ולפי ראות עיני-בשר ההפרדה היתה לתמיד. זוגתי תחי'

לא ראתה זאת כך ורצתה לחזור ע"י השתדלות לרוסיה, בתקווה שתוכל למצוא אותי, אבל היות שמעשה כזה היה דבר מסוכן, נחלט בין משפחתנו ובין אנ"ש שטיפלו בשאלה הזאת להשתדל להעביר השאלה לכ"ק אדמו"ר שליט"א (הריי"ץ נ"ע).

מאוחר יותר סיפר על כך ידידנו הרה"ח והרה"ג הרב א"ג שי', מי שהיה אז המקבל והמכניס של כל המכתבים והשאלות מאנ"ש אל הרבי נ"ע ואחר-כך מקבל ומוציא המענות. כשהכניס את אותה שאלה, קיבל את מענה הרבי נ"ע (איני זוכר בדיוק את הלשון אבל בערך כך): "יותר טוב שהוא יבוא לכאן משהיא תחזור לשם".

אף-על-פי שכל מענה כזה היה אז דבר מופרך, אך בפועל התגשם. אחרי שישבתי תפוס שנה וחצי לערך, עשתה פולין הסכם עם מדינת רוסיה שאזרחי פולין שנשארו תפוסים בבתי-אסורים ברוסיה על חטאים שונים יועברו לפולין, וממשלת פולין היתה משחררת אותם לאחר ההחזרה.

מאחר שנחשבתי לאזרח פולני נכנסתי גם אני לעניין זה. אם לא הוראת הרבי נ"ע, זוגתי היתה מנסה לעבור לרוסיה וקרוב הדבר מאוד שהיתה נופלת לידי משטרת רוסיה. באשר אלי, אילו היו משתדלים לשחרר אותי קודם למרת קוזלינער, הייתי נשאר ברוסיה כי בהמשך העבירו לפולין רק האסורים הפולנים ולא אסורים שהיו משוחררים...

בקיצור, קרוב לחודשיים קודם שהשתחררתי - באחד החודשים הראשונים של שנת תש"ח - חלמתי שהנני נמצא בחדר שבו נמצאים עוד שני אנשים - אחד בעל קומה גבוהה - וידעתי שאחד הוא הרש"ב נ"ע ואחד בנו הריי"ץ נ"ע, והנה האחד מתכוון לצאת מהחדר. אמרתי: "רבי, איר לאַנט מיר איבער" [=רבי, אתם עוזבים אותי] וענה: לא, הנני חוזר תכף, וכן היה. הוא תכף חזר, וכשנכנס כל החדר הבהיק ונעשה כולו אור, ואני אמרתי בקול רם מהתפעלות: "רבי, העלפט מיר", ומתוך זה נתעוררתי, והיה לי הרגש שזה רמז והכנה לישועה.

זמן קצר לאחר-מכן החלו לרשום חלק מהאסירים במחנה, ועל-פי השמות היה ברור שרושמים את אלה שהיו מקודם אזרחי פולין. מה הסיבה לכך לא ידעתי, אבל אחר-כך התברר שהרישום נעשה בהוראת הממשלה המרכזית של רוסיה לכל מחנות האסורים לעשות רשימות כאלה, בעקבות הסכם בין ממשלות

רוסיא ופולין שרוסיא תשחרר את אורחי פולין הנמצאים במחנות האסורים ברוסיא, ותעביר ותמסור אותם לפולין.

לאחר הרישום עברו כמה תודשים ואני כמו שכחתי עניין זה, עד שיום אחד (בזכרוני בין פורים לפסח תש"ח) יצא כרוז במחנה שאלה ואלה (עפ"י הרשימה הנ"ל) צריכים לקחת כל אחד את חבילתו האישית, לבוא ליציאה של המחנה ולהיות מוכנים לצאת, כי מעבירים אותם למקום אחר.

גם אני נמניתי באותה רשימה, אך לא ידעתי לאן יוצאים. חשבתי שגם הפעם, כרגיל, הרוסים מארגנים קבוצות אסורים - בפרט כאלה שלא היו מרוצים מעבודתם או מהתנהגותם - ומעבירים אותם למחנות אחרים (בדרך-כלל למקומות רחוקים מאוד ברוסיא הגדולה).

באותה עת מצבי נעשה טוב לפי ערך בעבודה (הועסקתי בעבודה לא קשה), באכילת כשר, בשמירת ש"ק וכו', וגם תפילין היו לי. פרט לכך, הזמן היה קרוב לפסח והיתה בי תקווה ממשית שיביאו לי מצות - לכן לא היה רצוי לי כלל וכלל לצאת משם, והתחלתי להסתובב משרד למשרד ומפקיד לפקיד ולהתחנן שישאירו אותי באותו מחנה. אמרתי להם: הרי אין עלי אשמות ולא נשאר לי להיות אסור אלא רק כחצי שנה (זמן פעוט ברוסיא. שבה אדם נאסר חמש. עשר או אף עשרים שנה ויותר) - אך דווקא אז מצאתי אוזניים אטומות. אף אחד לא רצה אפילו להקשיב לדברי וכל אחד שפניתי אליו לא שעה לדברי אלא רק ציווה עלי לקיים את הפקודה תכף ומיד, ואחד מהם אף כעס עלי ונתן סטירה חזקה בפני עד שזב דם מהאף או מהפה.

כשראיתי שאין עצה, מיהרתי למצוא את מרת ציפה קאזלינער תחי' שגם היא היתה אסורה במחנה הזה, וביקשתי ממנה שבהזדמנות הראשונה שתוכל, תמסור ל"דודה שרה" שהוציאו אותה מכאן בלי שאדע אנה אני בא עשיתי זאת כי בכל מקרה מעין זה - גם בעבר - כשהיו קוראים ומזכירים את שמי, ובפרט כשהיו אומרים לי שמוליכים אותי למקום אחר - הייתי מפחד שנודע להם מהשקרים שלי בעת מאסרי, שהגעתי מפולין ואין לי שום קשר לאותו בערל גורעוויטש שאסרו בפעם הקודמת, ואני נקרא להקירה חדשה.

ובכן הוכרחתי ללכת למקום היציאה. כשהגעתי כבר היה שם תור גדול של אסירים, ומחוץ ליציאה ראיתי חיילים עומדים, מוכנים לקבל את האסירים לרשותם.

לפני שער היציאה עמד אחראי עם רשימה, מחזיק בידו את תיקי החקירות ופרטיו של כל אסיר, ולידו קצינה, כשהשמיץ את שם משפחתו של אסיר, הלה היה צריך להתקרב ולומר את שמו הפרטי, שם אביו, אמו, הגיל, משך זמן מאסרו וכו', כדי שיהיה ברור שזה האסיר שקראו.

כשהגיע תורי, לא זכרתי את כל הפרטים, כלומר את כל השקרים שאמרתי בחקירה, והייתי מפוחד מאוד מהתוצאות והצרות ח"ו שיכולות לקרות לי כאשר המענות שאתן לא יהיו מתאימים לרשום - וכך אמנם היה. כאשר נשאלתי ע"י אותה קצינה מה שם אחי כביכול שנסע עמי ברכבת מרוסיה לפולין, שכחתי את השם שבדיתי בחקירה, אבל כיוון שהייתי מוכרח לענות ולומר איזה שם, בדיתי שם חדש שלא התאים לרשום בתיק, הרגשתי שהקצינה דוקרת בי בעיניה בכעס גדול וחשבת: נו, זו התחלת הסוף שלי. כל אשר פחדתי ודאגתי מפניו כל הזמן יבוא ויתקיים עכשיו. ובעודי עומד ורועד, הנני שומע ממנה משפט כזה (ברוסית): "צטא טי טוט ווידאדיוואעש", זאת-אומרת: "מה אתה תושב להרוויח כאן?" ומצווה עלי לעבור לצד השני של היציאה ולהתחבר עם אלה שכבר עברו. הייתי מוכרח לקיים את הפקודה, ומחמת הבלבול הגדול שהייתי שרוי בו באותם רגעים בפרט, לא הבנתי מה נעשה עמי או ורק כעבור זמן-מה סברתי שאני עומד על הבנת הדברים.

אותה קצינה היתה האחראית על תיקי האסורים. ימים אחדים מקודם הייתי גם במשרדה והתחננתי לפנייה שלא ישלחו אותי מהמחנה. או גירשה אותי, ועכשיו חשבת: כן: כשראתה שהמענה שלי לא מתאים לרשום בתיק, חשבה שאני אומר שקר בכוונה, כדי ליצור בינתיים בלבול ועיכוב. כתוצאה מאלה ישאירו אותי במחנה לעשות חקירה נוספת ובינתיים יעבור הזמן, שהרי לא בכל יום או שבוע מסדרים קבוצות חדשות לשילוח. ארגון כזה לוקח כמה חודשים - וכך יתקיים רצוני להישאר במחנה עד זמן שחרורי, אי-לכך, הסקתי, ציוותה עלי על אפי ועל חמתי שדווקא אלך עם הקבוצה העוזבת - אלא שכאן ראיתי את נפלאות טובת ההשגחה, כי לא היה זה התחלת הסוף שלי כפי שחשבת, אלא להפך - התחלת שחרורי וישועתי.

התברר שכל האסורים באותה קבוצה היו מאזרחי פולין **כאמור**, שיועדו להיות מועברים לפולין.

הרוסים הוליכו אותנו מבית-אסורים אחד לאחר, עד שהביאו אותנו לעיר בריסק העומדת עכשיו על הגבול שבין רוסיה לפולין. בבריסק העמידו אותנו בקרונות רכבת והעבירו אותנו את הגבול. לאחר החציה הפולנים פתחו את הקרונות והודיעו לנו שאנחנו משוחררים וכל אחד יכול לפנות למקום הנראה לו, לחפש קרובים אם ימצא וכו'.

אני הייתי עם תעודות לא-נכונות, בלי קרוב ומודע, והיה עלי להתחיל לחפש דרך להתאחד עם בני משפחתי שכבר הגיעו לפריס.

אגב, סיפר לי אחד הת' שבהיותו פעם ביחידות אצל הרבי נשיא דורנו, התאונן על בעיות הנגרמות לו עקב תעודות-הזהות (שמפני סיבה מסויימת אינן על שמו האמיתי), והרבי אמר לו: "מה אתה דואג, תהיה כמו ר' ניסן ובערל"... הגענו לבריסק לפני הפסח הפולנים לא התנהגו איתנו כרגיל עם אסירים, ומהיום הראשון שררה שם אווירה של שחרור.

תוך זמן קצר נפגשתי עם אסירים יהודים פולנים נוספים. דיברנו באידיש ואת ליל-הסדר עשיתי עמהם, כשאנו אומרים מההגדה מה שידענו בעל-פה.

מבריסק המשכתי לוורשה. שהיינו זמן-מה בעירה פראגא שליד ורשה (עירו של הגאון המפורסם ר' מנחם זעמבא הי"ד) ומוורשה ללודז'. נסעתי לעיר זו כי שמעתי שחיים בה הרבה יהודים, ומיד לאחר שהגעתי אמנם דאגו לי וסידרו לי מקום בקיבוץ פליטי המלחמה שהיה שייך ל"אגודה".

בבוקר הבא הלכתי לבית-הכנסת, שם פגשתי וזיהיתי מישהו מאנ"ש שפגשתי עוד בעיר למברג קודם שאסרו אותי. בשיתה עמו נודע לי שרבים מאנ"ש שהגיעו לפולין המשיכו לפריס, ואם אני מעוניין לקבל פרטים כדאי שאפנה לתמים מתלמידי תו"ת באטוואצק ששמו פייוועל גרינער, העומד בקשר עם אנ"ש בפריס.

איתרתי את פייוועל. והלה אמנם נתן לי את כתובתו של ר' יצחק גולדין ע"ה שגר אז בפריס. שלחתי לו מיד מברק והוספתי גם מכתב שבתמציתם ההודעה כי אני, בערל גורעוויטש, הגעתי ללודז' שבפולין. ר' יצחק הנ"ל מסר מיד לזוגתי ולמשפחת ר' הלל אזימוב ע"ה שגרה אז בצדה השני של פריס על קבלת המברק. בשלב זה היה להם עוד ספק אם בי מדובר, כי ידעו שכרוסיה נשאר תמים נוסף ששמו בערל גורעוויטש, אבל לאחר קבלת המכתב הספק התברר.

עזבתי את פולין אחרי חג הפסח תש"ח. היציאה מפולין היתה קשה כי הייתי צריך לעבור לצ'כוסלובקיה באופן לא-רשמי וקיבלתי הוראה שהברחת הגבול תיעשה בזהירות.

כשעברתי ב"ה לצ'כוסלובקיה הגעתי לעיר פראג, שם איתרתי את הרב ר' יעקב-משה פרידמן שי' שהיה אז נציג "ועד ההצלה" והעניינים החלו להסתדר. ר' יעקב-משה סידר לי דרכון רשמי של פליט מלחמה ובה-בעת שלחו לי ויזה מפריס, ואם היה לי כסף לאווירון ישר לצרפת לא היו בעיות, אבל מאחר שלא היה הוצרכתי לנסוע ברכבת דרך אשכנז ולעבור בחלק שהיה תחת שלטון ממשלת אנגליה - וכאן החלו הבעיות.

באותה עת גם ארץ-ישראל היתה תחת ממשלתם, והם ידעו שאם פליט יהודי נוסע לצרפת, זאת-אומרת שפניו מועדות לארץ-ישראל והם היו נגד זה.

כשמסרתי את הדרכון לקונסול האנגלי בפראג כדי לקבל ממנו רישיון לעבור ברכבת באזור הכיבוש של ממשלתו באשכנז, לא זו בלבד שהלה סירב לתת את הרישיון, אלא שלא החזיר לי את הדרכון ונוצר בינינו סכסוך גדול. נתכעס הקונסול והלך לקונסול הצרפתי שביטל מצידו את הוויזה לצרפת, וכך נשארתי תקוע בפראג.

בלית-ברירה, התחלתי להשתדל לעבור באיזה אופן לא-רשמי לעיר פאקינג באשכנז כי שמעתי שבעיר זו נמצא מחנה פליטים גדול באחריות ממשלת האמריקנים, ונמצאים בו הרבה מאנ"ש שהגיעו מרוסיה.

נסעתי אפוא לעיר פרעשבורג ומשם הועברתי ע"י אנשי "הבריחה" לעיר זאלצבורג שבמדינת אוסטריה השוכנת על הגבול עם אשכנז. כיוון שלא היה לי נייר-היתר לעבור לאשכנז, נכנסתי לרב של הקהילה בבקשה לעזור לי בזה, אך הלה ענה שאינו יכול והייתי מיואש ולא ידעתי מה לעשות. בינתיים נכנסו לרב שני יהודים והציגו עצמם כמי שהגיעו עכשיו ממחנה הפליטים בעיר ביידרייכנהאלד באשכנז, השוכנת בצד אשכנז של הגבול עם אוסטריה, וקודם-כל התברר לי שגם מחנה זה נמצא באחריות ממשלת האמריקנים.

השניים שהיו מראשי הקהילה היהודית במחנה, חיפשו יהודי מהמחנה שנתפס ע"י המשטרה והם השניים ערבו לשחרורו מהמעצר עד המשפט, אך בינתיים

האיש הזה נעלם והמשטרה דורשת מהם להחזירו. לאחרונה נודע להם שברח לזאלצבורג - וזאת בקשתם מהרב שיעזור להם בזה למצוא את האיש.

הרב ענה להם בשלילה - או שלא יכול או שלא רצה להתערב בכך, ובתוך כל אלה זיהיתי אחד משני האנשים שהכרתי בשעתו בהזדמנות של קיום מצוות ד' מינים - הרב ר' מרדכי שטערנבערג מהעיר קייב ברוסיה (שבינתיים נסתלק לעולמו, ע"ה, אביו של יבלח"ט הרב ר' נחום שי', חתנו של הרב ר' ש"ז גורארי' שי').

ההיכרות בינינו הייתה בשנת תרצ"ו או תרצ"ז. בתקופה ההיא לא היה אפשר להשיג בכל מדינת רוסיה אתרוג כשר, בפרט מהודר, כי הקומוניסטים ביטלו בכוונה את ההיתר שהיה נהוג עד אז לקבל חבילות אתרוגים שהגיעו בדרך-כלל מארץ-ישראל או איטליה. והנה אביו של ר' מרדכי הנ"ל, הרב בעיר קייב, הצליח באיזה אופן (שלא ידוע לי) להשיג אתרוג כשר. באותה עת אני ועוד איזה בחורים למדנו בישיבת תו"ת בעיר ז'יטאמיר הקרובה לקייב, וכשנודע לנו שהרב השיג אתרוג כשר נסענו לקייב לחג הסוכות ושהינו שם אצל הורי התמימים ר' מיכאל וחנוך-העניך רפפורט ע"ה.

קידוש-השם גדול נעשה אז בקייב, כי אלפי אנשים באו מקרוב ומרחוק לקיום המצווה בשמחה, על אפם וחמתם של ה"יעווסעקציע", זכור לי שהאתרוג נעשה כמעט שחור מרוב השימוש, וחושבני שאפשר לומר שאתרוג זה היה בשנה ההיא מהודר וחביב למעלה מכל האתרוגים שהיו בבתי ישראל...

ובכן, בהלכי לבית-הכנסת לקיום המצווה, ראיתי אז את ר' מרדכי הנ"ל - ועכשיו זיהיתי אותו.

ניגשתי לר' מרדכי וחברו ואמרתי לו שאני מכירם בזכות מצוות ד' המינים (שתיארתי קודם) וביקשתי את העזרה שלהם לעזור לי להמשיך את שחרורי מבית-האסורים ברוסיה בכך שיסייעו לי לעבור עמם את הגבול לאשכנז. תחילה היססו, שהרי רק עכשיו נגרמו להם בעיות בגלל עזרה למישהו. אבל לאחר זמן-מה נכמרו רחמיהם עלי ואמרו לי "נו, קח את הילקוט שלך ובוא עמנו ואנו נשתדל בעזרה"ת להעביר אותך".

ב"ה, כך היה, כשהגענו לגבול השניים יצאו מהמכונית ואני נשארתי בתוכה. הם דיברו מה שדיברו עם שומרי הגבול והללו לא שמו-לב אלי ונתנו לשניים רשות להמשיך בנסיעה.

כשהגענו למחנה היתה זו כבר שעת לילה ור' מרדכי הכניסני לביתו ללון, שם ראיתי בפעם הראשון את ר' נחום הנ"ל שהיה ילד ועשה עלי רושם, וניכר בו "זרע ברך ה'".

מהמחנה בעיר ביירייכנהאלד נסעתי לפוקינג, הלכתי למחנה הפליטים והסתובבתי שם. מצאתי במקום הרבה צדיפים ריקים ואין איש לאחר שכמעט כולם כבר נסעו משם. המשכתי להסתובב, ובצריף אחד נפגשתי להפתעתי עם ידידי היקרים משכבר מרוסיה ר' יעקב-יוסף רסקין וזוגתו ע"ה, ויבלה"ט בנו ר' מ"מ רסקין וזוגתו. שמחתי בהם והם בי כאילו נפלתי עבורם מן השמיים.

הם סיפרו לי שהם מהאחרונים במחנה (ופרט להם נותרה במקום גם משפחת דו"יקובסון שי") וממש בימים אלה הם עתידים לחצות ברכבת את צרפת - לעבור דרך שטרסבורג וליאון עד מארסיי, ומשם באונייה לארץ-ישראל, וכיוון שהמסע מייגע. ילדיו הקטנים של מ"מ רסקין הנ"ל יועברו באווירון. באשר אלי, תהיה בעיה להעביר גם אותי לצרפת, מאחר שאין לי תעודה לזה, אך כאן אמר ר' יעקב-יוסף שיש לו תעודות הנקראות "מלאכים" או "נשמות", זאת אומרת תעודות עבור בני-אדם שאינם קיימים בפועל, וייתכן שיוכל לנצל אותן עבורי. חששנו שתצוץ בעיה חדשה כי יהיה חוסר תיאום בין הגיל המופיע בתעודה ובין גילי, אך כשעלינו על הרכבת - האחראים במקום סידרו את העניין עבור ר' יעקב-יוסף וכך מצאתי עצמי יוצא סוף-סוף לעבר צרפת.

נסענו ברכבת יום או יומיים והגענו לליאון בעש"ק. מובן ששומרי השבת לא יכלו להמשיך ומשפחת רסקין ואני עמיהם ירדנו מהרכבת. באותה תקופה פעלה בליאון הישיבה של נוברדוק ומנהלה ר' גרשון ליברמן שי' וכמה יהודים נוספים באו לתחנת הרכבת לקחת אותנו לעבור אצלם את השבת.

אני עצמי הוזמנתי שם לסעודות ש"ק אצל מר יורקאוויץ שי', חתנו של ר' נפתלי יוניק ע"ה שהכרתי עוד ברוסיה, ומביתו טלפנתי לזוגתי ולמשפחת גיסי ר' הלל אוימוב ע"ה שחיו אז ביחד בפריס, והודעתי להם שהגעתי ב"ה לליאון שבצרפת, ובעזרה"ת אקח במוצש"ק רכבת לפריס ואגיע ביום ראשון בבוקר.

כשהגעתי לפריס פגשו אותי כולם חוץ מאמי ע"ה שהיתה חולה ולא יכלה לעמוד על רגליה. היא גרה עם משפחת אחי נחום-זלמן שי' בצד השני של פריס ואמרתי לידידי שלפני הכל רצוני להתראות עמה ולקיים מצוות כיבוד אם.

אמי סבלה צער רב בגללי, בעיקר לאחר שהיתה עמי באותו קרון על הגבול וראתה בעיניה איך המשטרה הרוסית מורידה אותי וחשה בכל כאב הפרידה.

שכשביקרתי את אמי התברר לי שבאותו מקום חי קיבוץ שלם של אנ"ש, ובפגישותי עמם התראיתי עם הזקן שבחבורה ר' ישראל-נוח ע"ה בליניצקי ועם כמה ידידים מאנ"ש.

מכתב מכתב מכתב
OF LUBAYTZ
720 EASTERN PARKWAY
BROOKLYN 13, N. Y.
TELEPHONE 6-2912

ב"ה, יז אדר תש"ט.

ידידי ונ"ח אי"א מות"ר
ישכר יוב שי' הורוויץ

שלום וברכה,

במענה על כתבו, כרוך בואו צלחה
לפאריז והשי"ת יחזק בריאותו ובריאות זוגתו
חמי' ויעזרהו להסתדר בכי טוב בפרנסה טובה
בהרחבה וישלח רפואה לאמו חמי' ותחזק בבריאותה
ויצליח בגורלו.

המכרכו

המכתב

מכתב מהרבי הרי"צ לטב הכלה
בהשתחררו מהמאסר ברוסיה
והגעתו בשעה טובה לפאריז

ביקור נוסף שרציתי בו מאוד היה בישיבת תו"ת בברינואה, מאחר שתמיד הרגשתי שכל מציאותי נמשכת רק בזכות תו"ת.

למחרת או מחרתיים נסעתי לישיבה ונפגשתי שם עם המשפיע הידוע ר' ניסן ע"ה (בן עירי, שבצעירותו - קודם שנסע לתו"ת, כמדומה לרוסטוב - למד אצל אבי ע"ה) וכן עם המשפיע ר' שלמה-חיים ע"ה ועם עוד ידידים, מכרים ולא-מכרים.

ר' ניסן דיבר עמי על דא ועל הא, וזכורני שאחת השאלות העיקריות ששאלני היתה האם סבלתי הרבה מהרשעים, הגזלנים והרצחנים המצויים בדרך-כלל במחנות האסורים, והרגשתי שהוא-עצמו סבל מהם הרבה בזמן שהיה במחנה האסורים בצפון רוסיה הקרה.

אני זוכר שלאחר השיחות הראשונות עמדתי באמצע חדר הלימוד הגדול, ר' שלמה-חיים עמד בפינה הצפונית-מערבית והסתכל בי, אחר החל ללכת לקראתי ובעברו לידי פלט באוזניי את המילים: "רואים עליך אלוקות במוחש".

הוא התכוון כנראה לומר שידע את כל השתלשלות סיפורי (כי בימים שלפני יציאתי מלעמבערג ראה אותי וידע ושמע שנאסרתי על הגבול ונפלתי בידי המשטרה הרוסית) ולפי מצבי מן-הנמנע היה אפילו לקוות שאוכל לצאת מזה - ¹²³⁴⁵⁶⁷ ורק עפ"י הוראת וברכת הרי"ץ זי"ע (כמסופר קודם) נתקיים בניסים שהמשפחה נתאחדה ב"ה, ורצה לומר שראה בכך את הנהגת ההשגחה הפרטית העליונה, כמבואר בספר המאמרים מלוקט ד"ה "יהודה אתה יודוך אחיך" התשל"ח (דף רצט) בעניין ההתבוננות בהשגחה פרטית, שהעניין מתאמת אצלו כאילו רואה זאת "בראייה חושית ממש" ושם בהערה: "מכיוון שעניין זה רואים במוחש" (ראה ספר השיחות תש"ג ע' 119, החילוק שבין ההתבוננות בעניין יש מאין לההתבוננות בהשגחה פרטית).

בהיותי בגיל צעיר קודם או אחרי הבר-מצווה, רציתי לקיים המנהג לאמור ב"אלוקי נצור" - פסוקים שראשי וסופי תיבות שלהם מתאימים לשם הפרטי.

שמי "יישכר דוב בער", ועל יישכר-דוב מצאתי בסידורים, ועל שם "בער" לא מצאתי, וגם ב"תמניא אפי" לא נמצא. לקחתי את ספר התהילים וחיפשתי

בו פסוק אחר פסוק, עד שמצאתי שפסוק כ"ב בבפרק ל"א "ברוך ה' כי הפליא חסדו לי בעיר מצור" מתאים לשמי, והנני ממשיך לומר אותו כל הזמן וב"ה שנתקיים בי - ומה אשיב לה'.

הנה, בכל הרשום לעיל קרוב לוודאי שכמה דברים אינם מוזכרים בדיוק מלא, מאחר שאירעו לפני קרוב לה' עשרות שנים ולא היה בדעתי שיבוא זמן שארשום אותם, אבל בדרך-כלל, כל הנ"ל הוא בבחינת "מעשה שהיה כך היה". עם זאת, עלי לחזור ולציין, שבאשר אלי עזרני השי"ת שלא נודע למשטרה הרוסית שאני הוא אותו גורעוויטש שעולל נגדם שתי פעמים פשעים פליליים. זאת ועוד והוא העיקר, שלא נודע להם שאני שייך לחב"ד-ליובאוויטש, ולכן כל מה שסבלתי הוא כטיפה בים הגדול של ייסורים קשים ואיומים שסבלו אנ"ש החסידים התמימים, חיילי בית דוד.

הללו נאסרו ע"י המשטרה הפוליטית הנ.ק.וו.ד. לעשר ועשרות שנים ויותר בעיקר על היותם שייכים לליובאוויטש חב"ד; הללו הוכו בשל כך מכות רצח עד שכמה מהם יצאה נשמתם הק' בזמן המכות ובעטיין; כמה וכמה מהם נשלחו לארץ גזירה של שלג וקרח תמידי וחיו שנים בקור וברעב ובכל מיני מצוקות, והיום רבים מהם לא ידוע היכן מתגלגלות עצמותיהם הק' ולא באו לקבר ישראל; וכמה וכמה מהם נעלמו בלי שום ידיעות מהם, וכולם סבלו ייסורים בגאון - ומי יוכל לעמוד במחיצת כל אלה!...

רק בזכותם אנו קיימים, כל כוחם שאבו רק מצד היותם מקושרים לכ"ק רבותינו הק' ויהי רצון שבזכות זו ישמע השי"ת צעקת בני ישראל היום הזועקים "עד מתי" ונזכה מיד להתגלות המשיח שיבוא בקרוב ממש ויגאלנו להוליכנו קוממיות לארצנו הק' ולבניין ביהמ"ק השלישי.

מוקדש

לחיזוק ההתקשרות לכ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

לזכות

החתן התמים הרב יוסף ירחמיאל
והכלה המהוללה מרת שטערנא שרה

שיחיו

הבלין

לדגל נישואיהם בשעטומ"צ

יום חמישי, י"ד אלול ה'תשנ"ט

שנת השבעים לנישואי הרבי נשיא דורנו

ולזכות הוריהם

ר' משה וזוג' מרת חי' שיחיו הבלין

ר' יוסף יצחק הלוי וזוג' מרת נחמה שיחיו גורביץ

ולזכות זקניהם

הרב יששכר דוב הלוי וזוג' מרת חנה שיחיו גורביץ

מרת פרידה תחי' רוזנטל

מרת טובה תחי' אלטהויז